

Napút-füzetek

19.

Kisprózák tíz hangra

Cédrus-pályázati válogatás

Helyettes álmodó

Anna arra ébredt, hogy nem tud többet újat álmodni.

Ha más ébredt volna ugyanerre, talán kevesebb okot találhatott volna az ijedtségre. Ha más ébredt arra, hogy kifogyott az újszerű, meglepő, kellemes vagy éppen félelmetes álmokképekből, legfeljebb a vállát vonhatta volna meg emiatt, és, különös jóvátételként, belevethette volna magát az úgynevezett hétköznapi valóság színes forgatagába. S ha ez a másik, aki arra ébredt volna, amire ezen a reggelen nem ő, hanem épp Anna ébredt, igazán hiányolta volna az évek során egyszínűre kopott álmokat, végső elkeseredettségében még mindig felkereshetett volna egy akkoriban oly divatos foglalkozású embert: egy helyettes álmodót. Annának azonban épp azért volt meg minden oka a rémületre, mert ő maga élt abból, hogy álmait, ezeket a kelendő portékákat, a kétségbeesett és álomtalan embereknek elárusítsa.

Ám ezen a reggelen tudta: a régi napok sora visszavonhatatlanul megszakad. Miközben semmi látványos nem történt igazán, miközben minden változatlanak tetszett: a párnák a fej alatt, a vastag, mégis könnyű takaró a testen ugyanúgy óvott, s ha Anna kinyitotta a szemét, jól láthatta, a csendéletek a falon éppolyan rendben állnak, a függönyök éppannyi ráncot vetnek az ablak előtt, mint bármelyik előző reggel, amely a jól végzett munka tudatlan örömeivel indulhatott. Ezek a reggelek az öntudat ríkító vagy bágyasztó örömeivel ugrasztották ki mindig az ágyból, hogy elkezdődhessen a valódi munka: az éjjel látott álmok szortírozása a megrendelők számára, vajon melyik éjjel átélt érzés, mozdulat, melyik kuncsaftnak okozhat életbe vágó, s így lényegében megfizethetetlen örömet, esetleg helyettesíthetetlen figyelmeztetést. Egytől egyig el nem felejtett álmai, akár színesek, akár szürkék, akár egy regény történetéhez hasonlatosak, akár egy újsághír tömörségét utánzóak, akár családiasak, akár ellenségesek voltak, s szerepeltek benne akár élő, ismerős, vagy ki tudja, vajon létező ismeretlenek, bármily elragadók vagy rémisztők lehettek, soha nem tartották a hatalmukban olyannyira, hogy a függönyön beszüremkedő első bizonytalan fények megjelenésével Anna ne pattant volna ki rögtön az ágyból, s ne ült volna szinte ijesztő frissességgel íróasztala elé, hogy az éjjeli képzeteket legalább már papíron szétossza a nap során majdan hozzá érkező látogatóknak. Az álmokhoz nem kötődött, hiszen tudta, csak azért láthatja, hallhatja, élheti meg őket, hogy az öntudat fényes nappalánál majd elmesélhesse mindazokat azoknak, akiknek valójában szólhatnak, akiknek az életükbe az önmagában kusza és éppen töredékességében annyira izgalmas álmokképek, mint egy kirakósjáték engedékeny darabjai, a tökéletes egységet biztosító részként simulhatnak bele. Éppen ezért Anna, bár egyik megálmodott álmot sem felejtette el, egyikre sem emlékezett igazán, egyik sem foglalkoztatta a nap éber pillanataiban olyannyira, hogy átengedje magát az emlékezés céltalan örömének, nem; tudta jól, az emlékezés nem az ő, hanem megbízói dolga lesz a vele való találkozás után. Anna ugyanis minden álmot kétszer élt meg: először, mikor megálmodta, másodszor, mikor elmesélte őket annak,

akinek saját belátása szerint törődnie kellett a rábízott személyes titokkal: s e személyes gondoskodás általában abban merült ki, hogy az oly sokszor kétségbeesett megbízó átadta magát a más által, ám számára megálmódott történet mámorának vagy mótelyének.

Nem történt semmi látványos változás, ám hiába égették rózsaszínre a bordó függönyt a nappal tolakodó fényei, s hiába érezte Anna, hogy már végérvényesen és visszavonhatatlanul felébredt, sem erőt, sem kedvet nem érzett a munkához, mivel jól tudta: nincs min dolgoznia. Azt azért túlzás lenne állítani, hogy álmotlan telt az éjszaka, ám Anna tudta jól: álmai csupán a régi álmok fakó visszfényei már, a régieké, amelyekre nem akart emlékezni ébren, s amelyek így kierőszakolták az újbóli és újbóli figyelmet legalább egy újbóli álm megjelenésében. Anna eddig még sohasem álmodta kétszer ugyanazt, vagy legalábbis nem ugyanúgy, talán ennek volt köszönhető, hogy rengeteg megbízója közül sokan gyakran visszatértek hozzá – igaz, csak akkor, ha volt bátorságuk a mindenkori újdonság elviseléséhez. Anna álmai mindig pontosak voltak, személyesek, mégsem tolakodók, miközben néha olyan kíméletlen üzenetet kézbesítettek a megbízó számára, melyekről Annának csak az átadás közben lehetett sejtése. Egy rossz helyen törött cserép – s a fiú tudta, a bűntudat felesleges. Egy mégoly jelentéktelen álm a nem megfelelő szereplővel – s a lány sejtette, mást szeret, mint akiről eddig hinni vélte. Anna az egyik legkeveset helyettes álmodó lett a városban, s ezt legfőképp annak köszönhetette, hogy sokat álmodott és keveset értelmezett; nem csoda, ha népszerűsége lassan olyan kizárólagossá vált a város, sőt még a szomszédos városok körében is, hogy a konkurens álmodók szinte önszántukból zárták be boltjaikat. Annának tehát sok munkája volt, de nem bánta: sokat álmodott és mindig helyesen választotta ki, melyik álmát kinek kell szánnia.

Ám Anna tudta: ezen a reggelen nincs min dolgoznia. Délután megérkezik az a dús özvegy, aki mindig a legszebb, ám néhol már szorító nyári kosztümjében jár-ke, fátyolos kalappal és gyógyíthatatlan sóvárgással halottja után – ám nem lesz mit mondania neki. Nem sokkal később a hentes jön, aki hónapok óta képtelen állatot ölni – ám neki sem lesz mit mondania. Kicsit késni fog, de biztos megérkezik az az ideges művész is, akinek menthetetlen alkotói válságáról senki sem tudhat, csak Anna – ám neki sem mondhat ma semmi biztatót. Estefelé pedig majd érkeznek holdvilág-tekintetű ifjak meg piruló lánykák, akik eddig is épp elég gondot okoztak Annának azzal, hogy rajta keresztül állandóan egymásról álmodoztak, s így nemegyszer igazi gond volt: vajon az előtte idegesen üldögélő ifjú szereplője vagy éppen jogos gondozója lehet egy éjjel látott álmoknak – ám Anna tudta jól, most még csak összekeverné se volna mit.

A szemét se merte kinyitni, hátha az egész tévedés.

Hátha.

Hiába tudta, mindenkivel vitatkozhat, csak önmagával nem.

Dél felé ült fel az ágyában.

A függöny szövetén keresztül is kéretlenül tombolt a napfény a szobában.

És neki a jövőre kellett volna gondolnia.

De csak egy szakadt cérnát figyelt a takarón.

Míg a jövőre kellett volna gondolnia.

Hogy hogy lehet majd túlélni az aggasztó hétköznapokat.

Hogy miféle semmi kúszik be talán nem is olyan észrevétlenül a szoba részein keresztül.

Egy szakadt cérnát figyelt a takarón.

Apró cérnaszál.

Még mielőtt a ház körüli munkákban segédkező árva gyerek bekopogott volna Anna ajtaján az ebéddel, Anna a körülmények szorításában, a veszélyt megelőzendő maga ment ki a konyhába. A gyerek mindig remegő kezével épp felemelni akarta a tálcat, mikor meglátta Annát, reggelhez illő fészületlenséggel és széles, gyűrött pongyolában. Anna halkán beszélt, de keményen és egyenesen nézett a gyerek szemébe, úgy mondta: bárki, bármennyire is keresi, senkit se engedjen be hozzá, a megbízóknak mondja azt, a rettentő mennyiségű munka felgyülemzése miatt pár napig nem lehet ébren. Hogy minden kérést teljesítsen, magyarázta, át kell aludnia néhány nappal is. Megértetted?, kérdezte szigorúan Anna, mire a gyerek ijedten és tehetetlenül bólintott, és a nő felé nyújtotta a tálcat, aki azonban már rég hátat fordított és becsapta maga mögött az ajtót.

A dús özvegy, a félénk hentes, az ideges művész s az a számtalan sóvárgó szerelmes először alig értette meg, mit magyaráz nekik ez a remegő csontú árva, ám mihelyst megértették az üzenetet, először felháborodtak, és csak lassan töltötte el őket az elégedett várakozás: most csak azért nem kapják meg jogos álmaikat, hogy majd egy bizonyos elérkező holnap valami sokkal fontosabb, valami sokkal életbe vágóbb képpel ajándékozhasssa meg őket. Hiszen Anna, a környék minden víta és gyanú felett álló legprímább helyettes álmodója most is csak épp azért nem beszélhet velük, mert egy, ha nem is szebb, de tagadhatatlanul igazabb, s csak számukra elérhetetlen világgal létesít, ám épp az ő érdekükben, összeköttetést. S míg magukat meggyőző elégedettséggel bandukoltak hazafele, nem is sejtették, hogy Anna éberén figyelő tekintete követi őket a vastag szövésű függöny rejtékéből.

Tudta, hogy minden visszavonhatatlan.

A szobában észrevehetően némasággal szállt a por, akár a kétségbeesés.

Anna saját szívverését hallgatta, melynek egyenletes tempójával nem tudta, ki, de nem ő rendelkezett.

Pár pillanatig visszatartotta a lélegzetét.

Majd kezével letörölte az íróasztalról a port.

S egy hangos lélegzettel lefújta takarójáról az ahhoz már semmivel sem kötődő cérnaszálát.

Talán egy hét is eltelt a gondolkodás hasztalan, ámde reménykeltő kétségbeesésében, amíg Anna magának is hazudva hitte: egy ismeretlen megoldás felé haladnak napjai; hiába érezte pontosan, csak az időt húzza, amíg lehet. Álmai, ha voltak, csak a régi álmok semmitmondó változatainak tetszettek a bágyadt reggeleken, ám egy idő után, semmi kétség, néha még az utánzatálmok is elmaradtak. Anna tudta jól, vagy legalábbis remélte: régi konkurensei rátalálnak és újra betöltik a helyettes álmodók piacán maga mögött hagyott tátongó űrt, s egykori megbízói minden félelem vagy fájdalom nélkül új közvetítőkben kezdenek bízni. A régiek közül nem egy valóban el-elmaradozott, s az árva gyerekek egyre kisebb tömeg előtt kellett magyarázkodnia délutánonként. Annát eleinte szórakoztatták a tétlen délelőttök és magányos délutánok, s

csak pár nap után kezdte lassan égetni régi élete hiánya, ám sohasem annyira, hogy mindezt be is merete volna vallani magának. Mégis inkább különös nyugalom, semmint aggasztó rémület kerítette hatalmába, mikor először ébredt arra: semmit, valójában és istenigazából semmit sem álmodott az éjjel. Csak a szíve lüktetett lassú kiszámíthatósággal, csak a takaró emelkedett bizonytalanul a lélegzetvételek könnyű súlya alatt. S éppen abban a pillanatban, mikor kinyitotta volna szemét, remegő dörömbölést hallott az ajtaján. Gyorsan dobta magára gyűrött köntösét, a szemébe lógó tincseket figyelmetlenül söpörte odébb kezével. Az ajtóban az árva gyerek állt remegve.

Álmodott, hadarta halkan a gyerek, egész éjjel álmodott, pedig soha nem szokott, tényleg. De most igen, nézett maga elé jelentőségteljesen, s először meg is rémítette a töménytelen és ébren nem is tapasztalható érzékletek áradata. Anna leguggolt a gyerek elé, és olyan számító józansággal hallgatta, mint valami hírvívő angyalt; vagy ahogy őt hallgathatták régi megbízói. Mi hát akkor a baj?, kérdezte, és lassan megsimogatta a gyerek karját, aki erre idegesen hátrébb húzódott.

Hát a felébredés, szipogta a gyerek. Olyan rossz volt felébredni, és most már soha nem alhatok vissza igazán.

Varga Tünde

Lélekbogár

Deni szomorú volt. A bátyja, aki öt évvel idősebb volt nála, estére bulit rendezett, és a nagy készülődésben megfledkezett az öccséről. Deni először élvezte, hogy részt vehet ő is a pakolásban, de aztán megunt, mert úgy érezte, hogy felesleges. Nem értette, hogy az anyja miért süt a vendégeknek háromféle süteményt, mikor annyi még az ő születésnapján sincs; és Robi, a bátyja miért takarít annyira a lakásban, ha egyszer a kertben lesznek.

– Gyere játszani! – mondta Deni a bátyjának.

– Most nem érek rá. Játssz egyedül – válaszolta Robi a szalonnasütő nyársakat tisztogatva.

– De úgy olyan unalmas. Gyere te is! – kérte tovább.

– Jaj, menj már innen! Nem látod, hogy dolgom van?

Deni egy ideig még ott állt a bátyja mellett azt remélve, hogy Robi talán csak viccelt, és mindjárt nevetve hívja játszani, de a fiú hátat fordított neki, és úgy folytatta a tisztogatást. Deni szemei könnybe lábadtak, de nem sírt. Tudta, hogy már ez is túlságosan gyerekes, és ő olyan akart lenni, mint a bátyja, őt pedig még soha nem látta sírni. Erőt vett magán, és ahelyett, hogy tovább rimázkodott volna, bevonult a szobába, és azt játszotta, amit máskor Robival. Elővette a játék robotokat és a plüssállatokat, történetet talált ki, hogy aztán eljátssza velük.

A robotok leigázták a Földet, és az emberek utolsó esélye, hogy a szuperállatok megmentik őket... Az emberek által használt gépek fellázadnak, és háborút vívnak a szabadságukért...

Mulatságos történeteket találtak ki együtt, és órákat töltöttek el egy-egy ilyen fantáziautazással. Addig játszottak, amíg a történetnek megoldása nem született. Soha nem hamarkodták el, hagyták, hogy a képzeletük vigye az eseményeket.

„Játssz egyedül!”

Robi nélkül azonban a plüssállatok csak plüssállatok, a robotok pedig csak robotok maradtak, nem akarták megtámadni egymást, egyáltalán nem akartak vele játszani. Deni úgy érezte, ellenségesen néznek rá, mintha ezt mondanák: *„Robi nélkül mi nem játszunk veled, te még butus vagy, a te történeted nem tetszik nekünk.”* Egy ideig pakolgatta őket, várta, hátha mégis élvezni kezdi a játékot. A szoba csendje nyomasztotta, de nem merte megtörni a hangjával, csak suttogott, de ettől még rosszabbul érezte magát. Aztán eltette a játékokat, ettől megkönnyebbült, így viszont unatkozott.

Bekapcsolta a tévét, a Cartoon Networkön Tom & Jerry hajkurászta egymást, aztán Scooby-Dooék nyomoztak gazfickók után, de Denit egyáltalán nem kötötte le. Nézte a meséket, és közben nem is tudta, mi történik bennük.

Deni szomorú volt. Érezte, hogy a bátyja felnőtt lett, és otthagya őt egyedül a gyermekkorban. Talán többet nem is játszik vele. Most már mindig azt fogja mondani, hogy *„most nem érek rá?”* Úgy érezte, hogy a bátyja haragszik rá. Újra és újra eszébe jutott, hogy mennyire ellenséges volt vele.

„Jaj, menj már innen!”

Nem mert kimenni a konyhába, félt, hogy Robi kiabálni fog vele, pedig a kész sütemények illata bekúszott a belső szobába is. Nagyon szeretete volna megkóstolni őket. A bátyja szeretett képét egyre inkább szörnyeteggé alakította át a képzelete, szörnyeteggé, aki bántja őt. A folyosóról a konyhába nyíló ajtó üvegén át nézte csak, hogy mi történik kint. Csak akkor ment ki, mikor Robi az udvaron bütykölt valamit. Elvett egy szelet sütit, megeszegette. Nagyon ízlett neki, szeretett volna még többet enni, de mihelyt Robi visszajött a konyhába, Deni bemenekült a szobába.

Leült az ágyára, és meredten nézte a szemközti falat, Mátrix-plakát nézett rá vissza. Együtt szereztek a bátyjával a helyi moziból nem is olyan régen. A szeme egészen könnyes lett attól, hogy alig pislogott.

Hirtelen nyílt az ajtó, és Robi lépett be rajta. Deni, még mielőtt Robi észrevehette volna, a pulcsija ujjával megtörölte a szemét, és halkán szípozott egyet.

– Hát te, öcsi, mit csinálsz itt egyedül? – kérdezte, közben a saját polcához lépett, hogy levegye a magnóját.

Deni megmerevedett, nem tudta, mit mondhatna, amitől minden megjavulna, és ő visszakaphatná a testvérét.

– Én... unatkozom – válaszolta süttán. Tudta, hogy ez a lehető legbutább válasz volt, amit mondhatott, de már mindegy volt, kimondta.

Robi felnevetett, miközben a magno vezetőjét tekerte a kezére.

– Akkor gyere, és egyél egy kis sütit! – mondta, aztán a magnóval együtt kiment a szobából.

Deninek ez olyan jólesett, mint még semmi sem. Gondolkodás nélkül rohant a bátyja után ki a konyhába. Falta a sütit, és nézte, ahogy Robi

összekészíti a kazettákat, amiket hallgatni fog a barátaival.

Nagyon jól telt a délután, és kezdett megbarátkozni a buli gondolatával. Tervezgette, hogy ha ő rendezné, kiket hívna meg, mit csinálnának. Titokban még abban is reménykedett, hogy ő is kimehet este egy kicsit Robival, pedig tudta, hogy az anyja nem engedné meg, hogy késő estig fenn legyen.

A vendégeket hét órára hívta Robi. Két srác már fél hétkor megérkezett, ők segítettek kipakolni, bekapcsolták a zenét, és a titokban hozott sört elrejtették a bokrok alá. Lassan a többiek is beszállingóztak, és Deni rémületére nemcsak fiúk jöttek. Utolsóként két lány csöngetett be, vihogva minden fiúnak két-két puszit adtak, és az egyik megfogta Robi kezét! Robi elmosolyodott, magához húzta a lányt és átölelte. Még hogy Robi ilyen furcsán viselkedik, hát tényleg elveszítette!?

„Nem látod, hogy dolgom van?”

„Hát te, öcsi, mit csinálsz itt egyedül?”

Deni teljesen összezavarodott. Nem tudta a két Robit, akit aznap tapasztalt, eggyé olvasztani. Robi nem ilyen!

Sötétedett, a kertben tüzet gyújtottak, és Robi nem jött be már.

Denit elküldte az anyja fürdeni. A fürdőszoba ablaka a kertre nézett, a nyitott ablakon beszűrődtek beszélgetésfoszlányok, a nevetés és a hangulatfestő zene. Szíve összeszorult, újból sírással küszködött. Alig várta, hogy ágyba kerüljön, hogy másnap arra ébredhessen, hogy minden a régi. Úgy várta, hogy a szoba sötétje körbeölelje, összegömbölyödhessen a takaró alatt, és álmodhasson. Engedje, hogy az álom oda vigye, ahová gyermekként nem mehet.

Lefeküdt, és habár nem hallatszott be a kertből semmi, mégsem tudott elaludni. Makacsul számolgatta a birkákat, de a századik ugrotta már át a képzeletbeli kerítést, és ő még mindig nem aludt. A százegyedik már megjelenni sem volt hajlandó, csak álmos bégetését hallatta.

Deni kétségbe volt esve. Valami hiányzott a szobából ahhoz, hogy elaludjon. Nem bírta tovább, könnyektől égett a szeme. Feküdt a sötét szobában, az ágyában, és miközben bátyja vidáman töltötte az estét, ő álomba sírta magát.

A lélek éjjel elhagyja a testet, és bogár képében járja a maga útját. Olyan helyekre jut el, ahova a test csak szeretne, de nem mehet, így egészíti ki a lélek a testet. Így miközben a test pihen, a lélek barangol, élményeket gyűjt, és ébredéskor ezt álomnak hiszi a test.

Deni lelke csápos, fekete bogár képében távozott a kisfiú testéből. A lélek Robi társaságára vágyott, így a kert felé vette az irányt. Kicsiny lábával végigsurrant a házon. Ma éjszaka nem volt nehéz kijutnia, az összes ajtó nyitva volt, hogy az éjszakai friss levegő felfrissítse a szobákat. A sötétben könnyedén tájékozódott, nem kellett látnia, elég volt, hogy érezte, mire vágyik.

A fák susogtak, a kerti tóban aranylottak a halak, a csillagok barátságosan pislogtak le rá. Milyen békés,

milyen megnyugtató egy ilyen fájdalmas nap után! És most megkeresheti Robit is...

Érezte a jelenlétét, már nem lehet messze. Egyre közelebb került hozzá, már meglegyintette a tűz forrósága. Robi ott ült a barátaival. Deni lelke közel akart hozzá kerülni, ezért átsurrant két srác között, és felmászott Robi hátára. Elérte a végcélját, már sehova sem megy.

Deni elmosolyodott álmában.

Valami megragadta a bogarat, és Robi újra messze került.

– Nézd már, Robi, mit fogtam rajtad!

– Na? – fordult a barátjához Robi.

– Megmentettem az életed, először köszönd meg!

– Kösz! – mondta türelmetlenül Robi. – Mutasd már!

Robi barátja szétnyitotta a markát, benne csillogott egy kis fekete bogár.

– Mit csináljunk vele?

– Engedd el! – mondta az egyik lány.

– Nem. Inkább süssük meg! – mondta Robi.

Deni álmában hánykolódott.

– Menekül a kis dög, majdnem elszökött!

– Dobd a tűzbe! – szólt rá Robi.

A kéz a tűz felé lendült, kirepült belőle a kis bogár. A tűz sercegett, a gyerekek pedig felnevettek.

Deni felsikoltott, aztán elcsendesedett a szoba.

A gyümölcsös

Gyurka bátyám és csapata karomat cibálja. A sírok között futunk Juliska cselédünk elől. Apró lábammal nem tudom követni a többieket. Juliska lecsap rám.

– Na, megvagy, te kis szaros! – visítja fülembe. Házunkig ordít, és véresre harapja kézfejemet. Délutánra bátyám is hazatér. Szakadtan, mocskosan áll az ajtóban. Szeplős, gyors beszédű, rossznak mondott serdülő. Juliska egy ugrással elkapja, hogy felpofozza. Gyurka ügyesebb, kibújik a szorításából. Az asztal körül kergetőznek, székek röpködnek. A küszöbön ülök, hasamat fogom a nevetéstől.

Estefelé még látni a lemenő nap ficákolását a közeli tó rezgő tükrében. Kitolom biciklinket a földútra. Bátyám segít felülni. Lelkesen magyarázza, hogyan kell egyensúlyozni.

– Már egyedül is tudsz hajtani? – hallom távolról. Óriási eséssel – mert már nem fog – biciklistül a tóba repülök. Ázottan, de örömmel tolom a kétkerekűt.

– Ma egyedül is ment! – ujjongok. A ház, ahol lakunk, L alakban, hosszan nyúlik a szomszédos kertig. Többen lakunk itt rokonok: nagymama, nagynénik, unokatestvérek. Az udvar közepén gémeskút, körülötte díszcserjés. Mögötte a „tilos kert” gyümölcsfákkal. Őrzője Jolánka néném. Egész nap az ablak előtt ül és varr. Fél szeme a gyümölcsösön, melynek termését télire főzi be.

Panni, unokatestvérem az ablak alatt gubbaszt. Hallgatja a varrógép csattogását. Feladata: jelezni. Intésére betódulunk a tilosba. A barackot még zölden legeljük, no és a cseresznyét, meggyet is féléretten faljuk fel. Pannira is gondolva fonott kosárkámat teletömöm. Eltüntetjük a lábnyomokat. Majd apám legféltettebb kincsét, a cefréből főtt szilvapálinkát dézsmáljuk. Jól meghúzzuk a butykost, aztán táncolunk, ordibálunk, részegesdit játszunk.

Nagynéném fülsüketítő, velőtrázó sikolya töri meg orgiánkat. Seprűvel kezében rohan a kertből verandánk felé. Szanaszét futunk. „Télibefőtt”-mérget Ferkón veri el.

A szeplős

Augusztus végén iskolakezdés hangulata a kisvároson. Gyerekek, felnőttek sora kígyózott a papírbolt előtt. Szorongással gondoltam az évnytóra. Szabad szellemem egyetlen szelete sem kívánta a vasszigorú tanítónő nádpálcás társaságát. Az élem botló Mariska új frizurája zökkentett ki krónikus iskolaundoromból. Olyan volt, mint egy karácsonyfa. Feje tetején széles, piros masni, kétoldalt néhány szál haját pedig fehérek fogták össze.

Találkoztam Jocóval, a vörös, szeplős bőrű sráccal. Bátorsága szívet dobogtató volt. Szeptember első testnevelésóráján együtt tornáztunk a fiúk-

kal. Jocó mellé kerültem. Vigyorogtam, mint egy jóllakott csecsemő. A tanár „egy-két-há-négy” katonás ütemére kezünket, lábunkat a magasba dobáltuk. Oldalról Jocót bámultam. Szabályosan, egyenes tartással végezte a gyakorlatokat. Figyelmemet hónalja kötötte le. A hosszú, dús vörös szőrzet apró csomókban állt. Tágra nyílt szemekkel tanulmányoztam. A tanár lendületes vezénylése sem érdekelt. A gubancok úgy mutattak, mint a tojásukat lerakó hangyák. A ritkán mosott szőrt a megkeményedett, mozgástól repedezett sárgás só tartotta össze. A heves tornagyakorlattól hónaljának bűze beterített. Bimbózdó szerelmem a lány WC-be fulladt.

Remény

Váratlanul kitavaszkodott 1956 októbere után. A fák és a mezők virágba borultak, mint ahogyan máskor. Az utca megtelt gyerekzsivajjal. A felnőttek óvatossá váltak. Egymás háta mögött beszéltek. Apám és anyám lehalkították a rádiót, a négy fal között suttogtak. Szégyenüket hónapokig cipelték. Több igaz hitű kommunistát kirúgtak a pártból. Talán ez adott nekik némi vigaszt. Úttörőhitemben szüleim szégyene megingatott. Csalódásom közepette az addig büszkén viselt nyakkendőmet „elfelejtettem” olykor-olykor felkötni.

Elemér bácsi, úttörővezetőnk nem rendezett már a környéket felferő táncos összejöveteleket. Felesége és fia sem jártak be többé a klubba. Úgy hírtelt, egy Sopron melletti kis faluba költöztette őket. Elemér bácsi mosolya úgy villant elő, mint a nap az összefüggő felhők mögül. Aztán újra eltűnt.

Szárnyaszegett madárként verdestünk az úttörőházban, erőltetve a rég fededett vidámságot.

Tizenegy éves felnőtt lettem, mert azt mondták: „Nehogy azt hidd, hogy olyan jó felnőttnek lenni” – és nekem nem volt jó. Aztán Elemér bácsi is eltűnt. Haragudtam rá, hogy el sem köszönt pajtásaitól. Azt pusmogták, hogy az éjszaka vitték el, és fehér volt a haja.

Újra és újra kitavaszkodott, és felnőttiségem szerelmes lánysággá változott. Elek után koslattam észrevétlen az olvadt flaszteron. Szandálomra a forráság tapasztott szurkot. Dideregtem. Elek rám sem nézett. Benyitott nagy házuk udvarára. A lécek között figyeltem mozdulatát. Csodálattal töltött el.

Aztán Lajosba botlottam. Csoportos szerelem volt a javából. Az egész osztály az új hetedikes fiúért lángolt. A velem egykorú, de mégis érettebb, jobb tanuló lányok mellett nem volt esélyem. Igaz, én voltam a legjobb tornász, de állítólag alkatom és szellemiségem zöldebb volt a növekvő baracknál. Pedig én már felnőtt voltam.

Később, amikor „megvoltak” az érett lányok, én is kaptam Lajosunk imádatából. Békéscsabára került középiskolába. Hetente váltottuk a szerelmes leveleket. A szünidőben szájtátva hallgattam szexuális felvilágosítását. Elhúltam a koleszos lányok gyertyás élvezkedésein. Azt sem tudtam, mi az, és hogy kell csinálni.

„Ne aggódj, majd te is megtudod.”

Én voltam a nagybetűs falusi liba, aki még a gyertyás élvezetről sem hallott. Egyik este a moziból hazafelé menet Lajos megfogta a kezem. Úgy rántottam el, mintha tűz égette volna. Kérlett, hogy egy kicsit hozzám érhessem.

– No, jó, de csak a sarokig.

Órákig róttuk a városka sötét utcáit. Villanypóznák itt-ott. A kevésből is alig pislákoltt egy. Sötétség gerjesztette bujaság lett úrrá Lajoson, és egy türelmetlen mozdulattal az orgonás kerítésnek nyomott. Próbálkozott megcsókolni. Szájam széttlapult összeszorított fogamon. Éreztem nyelvének tolakodását, erőszakos szorítását. Hátamat az orgonaágak csiklandozták. A csillagos égen a sápadt hold kaján vigyora elhalványult. Ez a szerelmeskedés? Kutattam emlékeim között, mely oly üres volt, mint a víztelen gémeskút. Összeszedve bátorságomat ellöktem őt magamtól, és görcsös röhögésben törtem ki. Zavarában nem tudott mihez kezdeni. Én pedig könnybe lábadt nevetésem rabja lettem. A felajzott fiút már csak a sarkon láttam befordulni.

Egy időre elfeledkeztem a szerelemről. Gimnáziumi újdonságok kötötték le figyelmemet, mint például a szigorú és nagy tudású új tanárok. Az utolsó humán tagozatos lányosztályban álltam szemben a megpróbáltatásokkal. Megmagyarázhatatlan felsőbbrendűséggel koptattam a gimnázium folyosóját. A fogékonyság csúcsára érkeztem.

Az orosz mellett még három nyugati nyelvből választhattunk. Isten tudja, miért, talán az emlékek miatt, a német mellett voksoltam. Visszaköszönt a lernen. Már keveredhetett az ucsicá és lernen. Ez az igazi szabadság, ez az igazi modernség. Végre vegyülhet Nyugat és Kelet, kommunizmus és kapitalizmus. Végre nem kell félni és suttogni. Kimondhatom gondolataimat. Imádtam az életet. Boldog és szabad voltam. Terveztem a jövőmet.

Az első magyarórán tanárnőm, Erzsike néni azt mondta: hogyha műveltek akarunk lenni, olvassuk és tanuljuk az Arany-balladákat és a bibliát. Én művelt akartam lenni, száz fokon forrtam, mindent és azonnal be akartam kebelezní. Tíznél is több elfoglaltságom volt. Biciklizéstől, sakkozáson át a zenetanulásig minden, ami befért.

Pár hónap múlva megkeresett egy negyedikes fiú és egy lány. A meglepetéstől majd leesett az állam. Óriási megtiszteltetés ért, hogy leálltak velem beszélgetni. A KISZ vezetői voltak. Az általuk kijelölt és megfigyelt fiatalokból kívánták pótolni az utánpótlást. Kiderült, hogy az egyik választottjuk én voltam. Gyomrom tájékán kavarázó hányinger birizgálta nyelőcsővem. Minden idegszálam tiltakozott. Kimondtam a nemet. A döbbenet és a „majd meglátod, mi lesz ennek a következménye” keresztüzében álltam, de megkönnyebbültem. Büszke voltam magamra.

Lelkesedésem és érdeklődésem alábbhagyott „minden tantárgy” és „minden” iránt.

Az egyik éjjel Kálmánt, a kedves, szép fiút elvitték az ávosok. Kicsit szerelmes voltam belé, ezért gyűlöltem az ávosokat.

Magyartanárnőm, Erzsike néni töretlen energiával magyarázott az irodalom nagyjairól. Következetes, pedáns, szigorú és remek előadó volt. Ittam szavait.

Egyik kedvencemről, Aranyról olvastunk. Másnapra a Walesi bárdokat kellett megtanulni. Cserépkályhának döntve hátamat egész délután büszke öntudattal üvöltöztem a leckét. Mit ad isten, másnap engem szólítottak. Torkom össze-

szorult, szívem hevesen vert. Remegő lábakkal álltam Erzsike néni előtt, és makogva kezdtem hozzá. Aztán egyre bátrabban és hangosabban mondtam. Osztálytársnőim kuncogása zökkentett ki. Újra dadogni kezdtem. Tanárnőm leintett. Szeméből a száanalom madara repült felém.

– Látom, hogy küszködsz vele, ami dicsérendő, éppen ezért kapod meg a hármast.

A szünetben kikérdeztem a lányok véleményét. Mondták, hogy a hülyeségek tömkelegét mekegtem. Majd bepisiltek a nevetéstől. Furcsa állapot volt ez. Biztosan valami agybetegség, gondoltam. Otthon remekül megy a szavalás, és amint kiállok, előnti fejemet a szürkeállomány, és hülyébb leszek, mint a Sári néni tehene. Nem tudtam, hol vagyok, és mit beszélek.

Harmadikosként az egyik magyarórán fogalmazást írtunk Egy adott mű hatása rám címmel. Elfeledve a szabályokat szokatlan formába öntöttem mondanéomat. Izgatottan vártam a következő magyarórát. Erzsike néni először a legjobbak neveit olvasta fel, és magyarázta kiválóságuk okát. Ajka mozgásának minden rezdülését lélegzet-visszafojtva figyeltem, életemben először és utoljára kimondta nevemet. Gyorsan hozzá is tette, hogy „alkotásom” csak formailag állja meg a helyét, tartalmilag csapnivaló.

Bátorságomért megkaptam az első négyest. Egy aranybányával is felért.

Emelt fejjel körbenéztem az osztályon. Az értékes érdemjegy újabb távlatokat nyitott meg számomra.

Egy nap

Először a kutya ébredt fel.

Kimeresztette jobb, majd bal mellső lábát, és hátsóját az égnek tolva nyújtózkodott egyet. Ezek után visszaroskadt a takarójára, megvizsgálta hogy mindegy megvan-e, és várt türelmesen.

Öreg kutya volt, hajdan fényes fekete szőre már sok helyen szürkére váltott.

Nehezen mozgott, erősen szuszogott most is, miközben azt leste, hogy gazdái mikor ébrednek fel.

A helye a fűtőtest és a kis komód között volt, sokat mosott takaróját, mint szerelmesét vigyázta. Az oldalára feküdt, és az ágy felé fel-felpislogva figyelte az alvókat.

A férfi mellett halkán ciripelt az óra. Az még lehunytt szemmel kinyúlt a takaró alól és bal kézzel elnémította. Söhajtott egyet, és óvatosan, nehogy a feleségét felébressze, kiült az ágy szélére.

Nagydarab ember volt, teste elnehezült a sok finom falattól és a sportmentes élettől. Ahogy idősebb lett, egyre jöttek a kilók, már rég feladta az ellenük való küzdelmet. Tokája eltakarta a nyakát is, nagy orrát vékony erek hálózták be.

Szemei halványbarnák voltak, már nem keltettek olyan félelemmel vegyes tiszteletet, mint egykor, főkönyvelőként. Szemhéjai elnehezültek, a korai időpont nem kedvezett az éltes férfitestnek.

A kutya feltápáskodott és odacammogott a férfihez.

A félhomályos szobában csak körmeinek kopogását, az óra ketyegését és az asszony ütemes szuszogását lehetett hallani.

A férfi felvette az asztalkáról a karóráját és akkurátusan felcsatolta. Végigszántott ujjával egyre gyérülő haján, nyakával köröző mozdulatokat tett nagyon lassan. Lábával kitapogatta a papucsait, belebújt, és kezeivel megtámasztva magát kétoldalt az ágyon, szép komótosan felállt.

A kutya, mintha csak erre várt volna, odablattyogott az ajtóhoz. A férfi kinyitotta, a kutyát maga elé engedte, és csendesen becsukta.

A kutya a konyhába ment a vizes tálkájához, a férfi pedig a WC-be, ahol könnyített magán.

A lezúduló víz hangja megtörte az addigi csendet, az asszony odabent a másik oldalára fordult.

A férfi bement a fürdőszobába és felkapcsolta a mosdó feletti lámpát.

Az éles fényben eleinte hunyorgott, majd ásított egy nagyot és megengedte a csapot. Kiszámított, finom mozdulatokkal kigombolta csíkos pizsamafelsőjét és összehajtogatva a mosógépre tette. Megvakarta szőrös mellkasát, ujjai között maradt is néhány ősz szőrszál.

Közel hajolva belenézett a tükörbe, és először a jobb, majd a bal szemféhéjét vizsgálta meg. Hajdan karakteres vonásait az idő és a haj eltorzította, egyre magasabb homloka most ráncokba szaladt.

Észrevett egy szőrszálat, ami az orrából kandikált ki, így hát kinyitott egy fiókot, kivett egy kis ollót és lenyisszantotta azt. Ide-oda forgatta a fejét, hogy minél jobb szögben láthassa. Megnyugodva immár eltette az ollót, és tenyerével végigsimított puffadt arcán.

– Jó lesz ez még mára – gondolta, és a mosdó fölé hajolva langyos vízzel megmosta az arcát és a füleit.

Tenyereivel felváltva a mosdó feletti csempében megtámaszkodva vizet lötytyintett a hónaljaira, majd megtörölközött. Ezután fogat mosott, gondot fordítva az ínyére is. Mikor mindezzel kész lett, elzárta a vizet és lekapcsolta lámpát.

A kutya a konyhában türelmesen várta, tudta, eljön az ő ideje is.

A férfi benyitott egy másik szobába, az egyik székről felemelte a ruháit, visszament a fürdőszobába és felöltözött.

A park felé indultak. A férfin szürke nadrág, bélelt cipő és a felesége unszolásának engedve egy modern, egyenes szabású dzseki volt.

Lassan cammogtak, ismerték egymás járási sebességét. Az öreg kutya nagy hasa jobbra-balra kissé kilengett, a férfi mellette komótosan ballagott. A kutya a hideg miatt most egy kicsit jobban húzta a gazdáját, minél előbb vissza akart térni a meleg lakásba. A férfi kesztyűs kezével lazára engedte a pórázt, néha tétován odanyúlt kalapjához a fel-felszökő szél miatt. Hiába, megérkezett az ősz, és ilyenkor az ember azt hiszi, sose lesz tavasz.

Elérték a park szélét. Egy-két kutyasétáltatón kívül nem volt még senki, de pár óra múlva jönnek a kismamák, hogy a napi levegőadagot megadják gyermekeiknek. Hintázni már nem lehetett, ahhoz hűvös volt, de a park picurka ösvényei kitűnő búvóhelyeket kínáltak.

A férfi elengedte a kutyát, hadd menjen kedvére. Az el is indult, enyhén imbolygó járással egy bokrot célzott meg.

– Adjon Isten, jó reggelt! – csattant fel a férfi füle mellett egy harsány hang.

Hátrafordult és kényszeredetten elhúzta a száját:

– Jó reggelt! – köszönt vissza a másik eb tulajdonosának.

– Jó is ez a nyugdíjas élet, mi? Mondom is a drága Klárikámnak, anyjuk, ide figyelj, ameddig egészség van, addig nincs semmi baj! Reggel lehozom a kutyát, kiszaladok a piacra, utána szép csendben elolvasom a lapokat, Klárikámmal megebédelünk, jön a délutáni szieszta, a televízióban is mindig van valami érdekes... hát kell ennél több? – lökte meg könyökével a férfit a másik, és nagyot nevetett.

Közben a két kutya, mint régi cimborák üdvözölték egymást, majd megnyugodva az ismerős szagoktól az avarban tapostak tovább.

Úgy látszik, az öregnek már elég volt a séta, gazdájához botorkált és várakozóan nézett fel rá.

Amaz megértette, felcsatolta a pórázt, elbúcsúzott a másik férfitől és elindultak lassan hazafelé.

A félálom kódén át hallotta, hogy megjöttek. Próbálta becsapni magát, hogy még alszik, de nem sikerült. Óvatosan kinyitotta a szemeit és körbenézett

az oly ismerős szobán. Már elmúlt hét óra, a félhomályt kezdte kiszorítani a reggeli világosság.

Ma sem fog sütni a nap – gondolta kissé elszontyolodva.

A nagy franciaágy jobb oldalán feküdt, az ágy mindkét oldalán kis asztalka állt.

Az asszonyén egy olvasólámpa, mellette két magazin, azokon egy könyv széthajtva és lefelé borítva. Régi szokásához híven minden este odakészít magának egy pohár vizet, sose lehet tudni.

Lassan felhajtotta a takarót, és még borzongva a korai keléstől, kábán ült az ágya szélén. Hálóingét megigazította, vigyázva, hogy testéhez ne érjen. Felváltva kinyújtotta a lábait, lábfejein a bőr sárgásan feszült. Lábszárán az erek jól láthatóak voltak, lehajolt, megsimította erősen, majd kedvetlenül felegyenesedett.

Hallotta a kutya körmeinek kopogását, férje mackós lépteit.

– Most ad majd neki egy kis kutyacsemegét és felteszi a teavizet – járt kint gondolatban a nő a konyhában.

Magához húzta az ágy végéből a pongyoláját, karjait nehézkesen beledugta és felállt. Megkötötte kissé domborodó hasa fölött az övet és átment az ágy másik oldalára.

Az ablakokat függöny fedte, nem szerette a rolót. Utálta, ahogy nagy kattanással lecsapódnak, és olyan nehéz felhúzni a megfelelő magasságig. Kikötötte a függönyöket mindkét oldalra, csinos masnit formált a szalagokból. Hátrébb lépett és elégedetten szemlélte a szimmetriát. A mélynarancs függöny szép keretet alkotott, a visszavert fény az asszony arcának is kis színt adott.

Egy ideig csendben állt ott, majd megfordult, a szekrényből elővett egy szabadidőruhát, a fiókból kiválasztotta a megfelelő fehérneműt, és elindult a fürdőszobába.

Levetkőzött. Nehezen húzta át a fején a hálóinget, karjai gyengék voltak, de másodszori nekifutásra sikerült.

Beállt a tusolóba és megengedte a vizet.

Fejét félrehajtva csak a kezével ellenőrizte a hőfokot, majd maga is a tus alá állt. A vízcseppek pattogtak pergamenbőrén, petyhüdt hasát és melleit verdesték. Felemelt egy piros szivacsot, ráfolyatott habfürdőt és jól megnyomkodta. Ujjai között a fehér hab vattaszerűen türemkedett ki.

A nyakánál kezdte, így haladt egyre lejjebb, egész a lábujjáig. A tusolóval szemben lévő tükör kezdett behomályosodni, az asszony még véletlenül sem nézett oda.

Szorosan zárt szemei manócskaarcában, mint két vonal húzódtak, szája mellett a lefelé futó ráncok keserűségről és bánatról tanúskodtak. Bár a haja gesztenyebarna volt, szürkés fanszőrzete elárulta korát

Vékony asszony volt, mellkasán a csontok kilátszottak, mellbimbója már rég kiszáradt. Miközben súrolta magát, felsőkarján a bőr lötytyedt táncba kezdett.

Elzárta a vizet, kilépett a tusolóból és megtörölközött, különös gondot fordítva a lábujja közeire is.

Gépies mozdulatokkal csinálta mindezt, közben mereven a körbefutó csempedíszet nézte. Kitergette a törülközőt és felöltözött. Elővette a felmosó fát, rongyot dobott rá és felitatta vele a szerteszpricelt vizet.

– **Jó reggelt!** – köszönt a konyhába lépve.

– Szervusz, jól aludtál? – kérdezte a férfi, miközben az összehajtogatott konyharuhával óvatosan megfogta a teáskannát, és az előre kikészített csészékbe öntötte a forró vizet.

A felső szekrényből kivette a teafiltert és egyet-egyet a bögrékbe tett. Majd megfogta a kis madzagot és megigézve nézte, ahogy a víz sötétre vált.

Az asszony megkerülte az asztalt, közben tenyerével végigsimított a műanyag abroszon, a reszelős hangra a férfi kissé összerezsent. Az asszony felnyúlt és bekapcsolta a rádiót, épp a reggeli krónika ment. Lehalkította, így csak mondatfoszlányok és szűrt zene hallatszott.

Lehajolt, kivett az alsó szekrényből két műanyag tálat és az asztalra tette. A férfi a teásbögréket a tányérok mellé tette és leült.

A kutya a sarokban néha meg-megrezsent, még a reggeli séta fáradalmait heverte ki. Szemeit a ritkás szőr szinte teljesen eltakarta, farkát maga alá húzta.

Kenyér, sajt és felvágott került az asztalra, egy külön tálban pedig paprika és paradicsom volt.

Az asszony is leült a férfival szemközt, csikorogva húzta be a nehéz széket és a késéhez nyúlt.

– Jó étvágyat! – mondta, majd levágott egy szelet kenyeret.

A férfi bölintott egyet, bal oldalán széttereggette az újságot, elvette a nőtől a szelet kenyeret, a kolbászból helyre kis karikákat vágott, kivett a tálból egy erős paprikát és falatozni kezdett. Ahogy rágott, a füle hegye egy kicsit mindig megmoccan, a felesége ezt már rég megfigyelte. A reggeli lapot a megfelelő nagyságra hajtogatta és elmélyült olvasásba kezdett.

Az asszony magának is vágott egy szelet kenyeret, azt háromfelé vágta, az egyikre sonkát és sajtot tett, és ezt is felvágta csíkokra. Miközben evett, a halk zenére enyhén jobbra és balra dőlt. Miután megette a kenyér harmadát, áttette a férje tányérjára a megmaradt kenyérkéket és felállt.

A férfi automatikusan nyúlt a tányérjába, közben szuszogva hajtogatta az újságot, majd nagyot hörpintett a teájából. Az asszony a mosogatónál állva egy fintort vágott, és előblítette a tálkáját és a kését.

Körbenézett a konyhában. Ezek a falvédők már megint kezdenek szürkék lenni – gondolta magában. Odalépett és elkezdte leszedni az egyiket. Szakálsruhába öltözött piros arcú ember mosolygott rajta, fakanállal a kezében. A hímezett felirat azt hirdette: Te vagy az úr a konyhában! És valóban, a n betű száránál volt egy kis folt. Az asszony lekapta a falról, odament a másikhoz és azt is lekasztotta a kampócskáiról.

Közben a férfi is befejezte a reggelizést, combjával hátrtolta a székét és lepakolt az asztalról, mindent a maga helyére.

– Na, ez jólesett! – mondta, és meglapogatta kerek hasát. Felnyúlt a rádióhoz és elkezdte csavargatni a kereső gombot, mignem magyar nóta nem csendült fel. Az asszony, karjaiban a falvédőkkel kifelé indult, egy pillanatra megállt az öreg ebennél, lehajolt lassan és megsimogatta, amit az csendes nyögéssel vett tudomásul.

A fürdőszobában különválasztotta a szennyest, két kicsi kupac lett. A sötétek és a világosak.

A világosakkal kezdem – döntötte el, és recsegő térdekkel leereszkedett a mosógép elé.

Félredöntött fejével hallgatódzott, majd kinyitotta a mosószeres szekrénykét és a mélyére nyúlt. Óvatosan előhúzott egy papírzacskót, közben azon töprengett, hova tűnt a fürdőszoba kulcsa. Az ajtót mereven figyelve kihúzott egy konyakosüveget a papírból, rutinos mozdulattal lecsavarta a kupakot és jócskán megdöntötte.

Szemei az ajtóra tapadtak, mialatt sietős, de nem kapkodó mozdulattal visszatette az üveget a neki rendelt helyére.

– Holdvilágos éjszakán, miről álmodik... – dúdolta halkan magában a régi slágert, és élvezte, hogy jóleső melegség járja át.

Egy-kettő bepakolta a ruhát a gépbe, mosóport és öblítőszert adagolt, majd a megfelelő állásba kanyarítva a gombot, bekapcsolta azt. A másik kupacot visszagyűrökdötte a szennyestartóba és egy szekrényből bútorfényezőt vett elő. Derűsen kilépett a fürdőből, háta mögött a mosógép csendes duruzsolással indult el.

A férfi a dolgozószobában ült. Kényelmes fotelje apósa ajándéka volt, ő aztán tudta, mi kell egy férfiembernek.

A kutya követte őt a konyhából, most a lába mellé kucorodott, pihegett egy kicsit, majd álomba merült.

A férfi elhelyezkedett a fotelban, feltette az olvasószemüvegét és kiterítette az újságot. A gyönyörű antik óra a Big Ben hangját utánózva ütötte el a tízet. A férfi mögött a falon a polcok roskadásig voltak könyvekkel, Gorkij és Márai művei jól megfértek egymás mellett. Látszott, nemcsak díszek, néhányuk gerince már igen törődött volt.

A férfi befejezte az újságolvasást, összehajtotta és rátette az íróasztala mellé felhalmozott újságkupacra.

Odasétált a könyvespolc elé és megállt.

Halkan füttyörészve nézte a könyveket, mintha keresne valamit. Végül kiemelt egy kötetet a többi közül, óvatosan forgatta a kezében, majd az íróasztalához ment.

Leült a székre, kihúzta a fiókot és kivett egy nagyítót. Letette maga elé a könyvet, finom mozdulattal kinyitotta, felvette a nagyítót, és a második lapon lévő pecsétet vizsgálta. Elégedetten dűnnyögött közben, néha megállt, felfemelte a fejét, húsos állát előretolva hallgatódzott egy ideig, majd folytatta a vizsgálódást. Becsukta a könyvet, nehézkesen felállt és visszatette a polcra.

Újabb könyvet vett elő, látszólag találomra, majd megismételte a műveletet.

Közben néha az ajtó felé nézett, megmerevedett egy pillanatra, fűlet. Miután semmi rendelleneset nem tapasztalt, ismét belemerült a könyvek vizsgálatába.

Az óra felet ütött, mire a férfi kezében megrezzent a nagyító. Megrován nézett fel, mintha az kikökkentette volna a dolgok menetéből.

Letette a nagyítót, odébb tolta a könyvet és a fejét a tenyerébe hajtotta. A nagy test sötét foltként ülte meg a szobát. A férfi felemelte a fejét, arcvonásai

eltorzultak. Megigazította az asztalán a bekeretezett fotót, majd fájdalmasan elfordult és a könyvért nyúlt.

A zárt ablak csak tompán engedte be az utca zaját, a szoba csendjét csak halk morajlás és az elhaladó villamos berezonálása törte meg. A kutya meg sem moccant, enyhén emelkedő és süllyedő testén látszott csak, hogy él.

Az asszony a nappali asztala mellett állt.

Felrázta a bútorfényező flakonját, majd levette a kupakot és összevissza vonalakat fújt az asztalra. Fogott egy törlőruhát és gyengéd mozdulatokkal szétkente az anyagot. Először keresztben, majd hosszában törölgette az asztalt, míg nem az szép fényes lett.

Megállt, hátrébb lépett, hunyorogva szemlélte az eredményt.

Majd lábujjhegyen az ajtóhoz ment, tudta, hol recseg a parketta, és a kilincset óvatos mozdulattal lenyomva kikukucskált.

– Jól van, a könyveit nézi – nyugodott meg. Halkan kilépett és a fürdőszobába ment. A mosógép végezte a dolgát, a kő is felszáradt már.

Az asszony lehajolt, kihalászta az üveget és ivott. Amikor végzett, a helyére tette, kifelé indult, de megtorpant. Újra odament a szekrénykéhez, megismételte a mozdulatsort, majd kivett egy kávészemet a zsebéből és bekapta.

Visszament a szobába.

Felvette a palackot, felrázta és köröket rajzolt vele.

Mintha fájt volna neki, hogy el kell maszatolni ezeket a köröcskéket, tétován kezdett hozzá. Előbb csak az egyik kört kente szét – közben a kávészemet úgy rágsálta, hogy állkapcsán megfeszült a bőr –, majd a többit is, végül ismét fénylett az asztal.

Lehajolt, hogy a szeme egy magasságban legyen az asztal lapjával, úgy szemlélte meg az eredményt.

Fogott egy másik rongyot és a telefonhoz lépett.

Ez még egy régi típusú készülék volt, ritkán látni már ilyet. Leemelte a fekete kagylót és letörölgette.

Egy pillanatra magához szorította, mint féltő anya a kisdedit, szeme a távolba meredt, aztán visszarakta.

Letisztogatta magát a készüléket is, nem létező foltokat keresve. Közben kissé megsédült, a falnak dőlt, amíg a gyengeség el nem múlt.

Kifáradva leült az egyik székre, karjait az ölébe rakta, eres és foltos kézfejei mint odavetett kesztyűk heverték.

A szobát elárasztotta a bútorfényező szaga, de az asszony ezt nem érezte.

Ernyedten ült egy darabig, majd a térdeire támaszkodva feltápászkodott.

Jobb tenyerét behajlítva a szája elé emelte, belelehelt, majd megszagolta.

Enyhe mosollyal az arcán felemelte a tisztítószert meg a rongyokat, és kiment.

Ebédeltek.

Nem kellett ma főzni, a tegnapi maradtakat fogyasztották el.

A férfi egy tányérkán az asztal közepére tette a felmelegített fasírtokat és felvágta kisebb darabokra azokat. A felét rásöpörte a saját gőzölgő borsófőzelékére, a többit pedig visszarakta középre.

Az asszony is odanyúlt, de a keze megállt a levegőben. Félszegen visszahúzta és felvette a kanalát.

A férfi ütemesen lapátolta a főzeléket, még le se nyelte, már merítette a következő adagot. Néha odalesett az asszonyra, de elkapta a pillantását és tovább evett. Az csak mismásolta az evést, ide-oda tologatta a borsószemeket és bambán meredt a tányérjára.

– Megehetem ezt? – kérdezte a férfi, és a maradék fasírtot a tányérjára tette.

A rádió valahol odafönn a polcon duruzsolt, egyikük se figyelt oda.

A férfi kanala koccolt egyet, ahogy végére ért a főzeléknek. Megdöntötte a tányért és alaposan kikanalizta.

A nő feltekintett, és a férfi ujjait nézte, amint azok vége kifehéredett, ahogy a tányért fogta.

A sajátját felemelte, felállt és a kutyához lépett. Az megérezve az illatot, orrát előredugta. Az asszony átkaparta a kutya tálkájába, amit meghagyott, a mosogatóhoz lépett, és előblítette a tányért és a kanalát. Majd a férfiéért nyúlt és azokat is elmosogatta. Elzárta a csapot és az ajtó felé csoszogott.

– Egészségünkre! – mondta, és kiment.

A kutya feltápászkodott és gyanakvóan a tálkája fölé hajolt. Felnézett a férfin, mintha azt kérdezné: ezt komolyan gondoltad?

A férfi megvonta a vállát, lehajolt, felvette a tálat és kivitte. Remélte, ez nem dugítja el úgy a végét, mint múltkor a paprikás krumpli.

Kilötykölte a kis edényt és visszatette a kutya elé. Az bánatosan nézett fel rá, úgy érezte, becsapták. A férfi megpaskolta a fejét, kicsit megvakargatta a füle tövét és visszament a dolgozószobájába.

Elhelyezkedett a fotelban, lábát felrakta egy plüssbevonatú zsámolyra, karjait keresztbe tette pocakján. Lehunyta a szemét, vonásai elernyedtek, és rövid idő múlva halk hortyogásba kezdett.

Nem aludt mélyen. Néha megmoccan, megcserélte keresztbe tett lábait, megvakarta az orrát, majd ismét elcsendesedett. Szemgolyói sebesen jártak szemhéja alatt, ez az alvás korai szakaszát mutatta.

A nagyóra csendben hármat ütött, mire a férfi szemei kipattantak. Egy másodpercig homályos szemmel meredt maga elé, majd nyögdecselve lerakta a lábait és a zsámolyt eltette a helyére. Megropogtatta ujjait, kezét derekára téve hasát előretolta, teste enyhe ívben feszült. Kiment a konyhába. Ahogy belépett, a kutya felkelt, odament hozzá és várt.

– Tudom, mindjárt – mondta neki a férfi.

Cipőt váltott, felvette a dzsekit és a kalapot, leakasztotta a pórázt és a bejárat ajtó felé indult. Közben benyitott a nappaliba, és beszólt:

– Lementünk sétálni! – hajolt be a szobába, majd ugyanazzal a mozdulattal be is tette az ajtót. A kilincs kattant egyet, ahogy a helyére került, a férfi egy kicsit még nézte, aztán elindult a kutyával sétálni.

A nappaliba már kevés fény szűrődött be, a sötét bútorok még azt a kicsinykét is elnyelték.

A nagy asztal árván terpeszkedett a szoba közepén, alatta a székek rendszeresen betolva álltak.

Az italos szekrény poharai régen volt társasági életről mesélhettek volna, többségük kezdett beopálosodni.

A szobát a bútorfényező szaga hatotta át, nehéz illata nem volt kellemes.

A masszív fotelek egyikében ült az asszony, szemben a telefonnal.

Hallgatólag ült a sarokban, a nagy fotelban elveszett törékeny alakja. Révete-
gen bámulta a szőnyeg összegubancolódott rojtjait, arra gondolt, holnapra is
megvan a teendője.

Maga elé emelte kezeit és alaposan megnézte azokat. Kifeszítette az ujjait,
az inak jól láthatóak voltak. Benyálazta az egyik ujját és egy barna foltot próbált
eltüntetni a kézfejről, hasztalan. Közben megdermedt és a telefon felé kapta
a fejét. Nézte egy kicsit, mintha látná annak csörrenését.

De az néma maradt.

Az asszony tovább gubbasztott, hátradőlt, elbóbiskolt. Időnként fel-fel-
rezzent, szemével a telefon felé csapott, kiegyenesedett, cserepes száját meg-
nyalta, úgy figyelt.

Az őszi délután azt mondta: Itt vagyok! Nem kérdezett semmit, erőszakosan
rátelepedett a nappalira, elnyelve a fényességet és azt a pici derűt is, ami még
nyárról megmaradt.

Az asszony nem adta meg magát, képzeletében ezernyi színes kép cikázott.
Néha mosolyra húzódott a szája, de aztán végképp elcsendesedett, az emlé-
kektől kifáradt.

Csak ült a telefonnal szemben és várt.

Megérkeztek a sétából. A kutya elvonult a kuckához, előtte még lefetyelt a
vízből, majd befészkelődött a helyére és elaludt.

A férfi felakasztotta a pórázt és a dzsekit a helyére, visszavette a papucsát,
és tenyereit egymáshoz dörzsölve elindult a nappali felé.

Benyitott.

Először nem is vette észre az asszonyt, de aztán rátalált.

– Megjöttünk – szólta be a szobába és kiment.

Már indult volna a dolgozószobájába, de megtorpant.

Visszament a nappali ajtaja elé, és lehajtott fejjel megállt előtte.

Várt egy darabig, majd benyitott.

– Mit csinálsz itt? – kérdezte.

– Miért nem gyűjtasz villanyt? – folytatta. Az asszony fel sem nézett, szemait
a telefonra meresztette.

A férfi elkapta a pillantását és ő is a készülékre nézett.

– Mire vársz? Miért ülsz itt minden délután? Mire jó ez? – hangja egyre éle-
sebb lett.

– Nem érted meg? Nem fogod fel, hogy meghalt? Nem fog hívni, értsd már meg!

– M e g h a l t – tagolta.

– A mi lányunk meghalt, érted? Felfogtad? Nyugodj már bele, hogy nincs
többé és nem fog hívni már délutánonként... – hangja keserű zokogásba ful-
ladt, arca rángatózott a visszafojtott indulattól.

Az asszony lassan a férfira nézett, arcán semmi érzelem nem látszott. Halványan elmosolyodott és enyhén megrázta a fejét.

Levette a szemét a férfiről és a telefont búvólte.

A férfi értetlenül meredt rá, kézfejével megtörölte az orrát és lemondóan kihátrált.

Bement a konyhába, a konyhapultnál állva szelt egy kenyeret, kivette a hűtőből a kolbászt és beleharapott egy nagyot.

Pillanatok alatt megette a szálát, összesöpörte és kidobta a morzsákat. Odament az ablakhoz és a homlokát nekinyomva kibámult.

A járművek már felkapcsolt lámpákkal közlekedtek, a közvilágítás kis köröket rajzolt a piszkos járdára. A boltok záráshoz készülődtek, az egyiknél rongyos ruhába öltözött hajléktalan ácsingózott az üres üvegek után.

Néhány tinédzser kacagva futott keresztül az úton, a férfi csak kitátott szájukat látta és irigyelte őket.

Eljött az ablaktól, enni adott a kutyának.

Az öreg eb gazdája lábához simult, felnézett rá és érdes nyelvével megnyalta annak kezét.

A férfi bement a dolgozószobába, elővette a tv-újságot és megnézte, mára mit jelölt be. Bekapcsolta a készüléket és a megfelelő hangerőre állítva leült elé.

A kékes fény misztikussá színezte arcát.

A műsorok peregték egymás után, de a férfi csak egy pontra meredve ült előtte, a távkapcsoló árván hevert mellette.

Már az esti film pergett, mikor feleszmélt, próbált odafigyelni a történetre, de feladta. Feltornázta magát, kikapcsolta a készüléket és a fürdőszobába ment. Tessék-lássék megmosakodott, felvette a pizsamáját és fogat mosott.

Mielőtt távozott, elzárta és lekapcsolt mindent.

A hálószobában már ott volt a felesége és a kutya is.

Az asszony, háta mögött a párnájával egy magazint nézett.

A férfi tudta, hogy ez a lap legalább félélves, de annyira hozzászokott a látványhoz, hogy már gondolatban sem tette szóvá.

Felhajtotta a takaróját, megigazította a párnáját és elhelyezkedett.

– Jó éjszakát! – mondta az asszonynak.

Az lerakta a magazint, lekapcsolta a kislámpát és betakaródzott.

A kutya aludt el először.

A lélek titkai

A város vezetősége megszavazta a nyugdíjasház építését. A tervet végre is hajtották. Szoba-konyhásra tervezték a lakásokat.

Ide költözött be Géza bácsi és Vilma néni. Régi otthonukat eladták, még pénzük is maradt az új megvásárlása után, azt széosztották a gyermekeik között. Vilma néni 86 éves volt, Géza bácsi hat évvel fiatalabb. Lassanként megszokták a nyugdíjasházat. Ablakuk a játszótérre nézett. Esténként lejöttek, hogy a játszótér szélén húzódó széles, kavicsos úton sétáljanak egyet.

Vilma néni lassú mozdulatokkal felhúzta meleg gyapjúharisnyáját. A harisnya jólesően melegítette, sőt el is takarta megvékonyodott lába szárát és esetlenül megnagyobbodott térdkalácsát.

Géza bácsi gondosan megigazította hajlott hátán a nadrágtartót, zakót vett, leemelte az ajtó melletti fogasról a görbebotját és kalapját. Így indultak mindennapos sétaújtjukra. A környékeliek tisztelettel néztek rájuk. Lépteik alatt engedelmesen csikorgott a vöröses kavics, s a görbebot vége meg-megkapaszkodott a kavics között.

– Jó nekik, hogy ketten maradtak – gondolták a játszótéren gyermekeikre figyelő anyukák.

Pedig már évek óta nem volt nekik jó. Géza bácsi a reggeli újság fölött fürkészően nézte Vilma nénit.

– Hogy megöregedett a vénasszony. Már alig van haja. Vajon mikor viszi már el valami?

Vilma néni ugyanígy gondolkodott.

– Csak egyszer szabadulnék már meg ettől a vénembertől. Talán lehetne még egy-két nyugodt évem.

Szerencsére nem voltak betegesek. Vilma néni ugyan szédült egy kicsit a kádban, a meleg vízben, ilyenkor gyenge hangján kiszólt Géza bácsinak:

– Hallod, öreg? Gyere, segíts kijönni a vízből!

Géza bácsi odament, egyik kezével megkapaszkodott a fali törölközőtartó karjában, másikkal segített Vilma néninek felállni a kádban.

Így történt végül is a baj.

Vilma néni kinyitotta a csapot, beült a vízbe és hirtelen gyengeség lepte meg.

– Szólni kellene az öregnek. De nem, még ne, hátha jobban leszek... – de akkorra a víz már félelmetesen zuhogott.

– Hallod, öreg? Itt vagy? Nem hallja. Biztosan a vécére ment. Oda nem hallatszik be, ha szólok.

Pedig hát dehogyisnem hallotta az öreg. Tisztán, világosan hallotta.

– Gyere, öreg, segíts, nagyon rosszul vagyok.

Többször is megismétlődött a könyörgés, először erősebben, aztán egyre gyöngébben.

– Be kéne ülni a vécébe, bezárkózni, hadd higgye a vénasszony, hogy nem hallottam semmit – gondolta Géza bácsi. De aztán jobb ötlete támadt. Gon-

dosan megigazította hajlott hátán a nadrágtartót, zakót vett, leemelte az ajtó melletti fogasról a görbebotját és a kalapját.

– Elmegyek sétálni.

Gondolt egyet, a botot visszaakasztotta.

– Nem is kell a bot, ha a vénasszony nem kapaszkodik a karomba!

A bot mindentudó cinkossággal himbálózott a fogason, majd megállt.

Géza bácsi pedig leballagott.

– Hogyhogy egyedül, Géza bácsi? – kérdezték tőle.

– Gyengélkedik az asszony, gyengélkedik – felelte az öreg, és gonoszul kuncogott magában.

Így halt meg Vilma néni. Az orvos megállapította, hogy a szíve vitte el.

A Professzor és az Esemény

A következőképpen történt. Kétezer-nyolc szilveszterének fagyos éjszakáján Mérő Professzor – aki már a gyermekkor áldott éveiben is koravén-ségéről volt ismeretes nevelőszülei és szűkebb környezete szemében –, most, harminckilenc esztendősen egy általa ismeretlen külvárosi buszmegállóban ácsorgott, s miután megunta a várakozást, gyalogszerrel indult el abba az irányba, mely sejtése szerint otthona felé vitte.

Kollégái még ott maradtak az új-évi összefüvetelen, de ő már egy kicsit feszélyezve érezte magát körülben, ezért óvatosan távozott onnan. Általában is került az ilyen alkalmakat, hiszen számára a kollégák valóban „csak” munkatársakként nyertek értelmet, mint olyan személyek, akik az Egyetem nagy belmagasságú falai közt vele együtt tevékenykedtek az elméleti tudományok különböző területein, melyeket magas szinten és kellő méltatottságtól övezve műveltek generációk óta.

Nem mintha a Professzor emberkerülő vagy éppenséggel mogorva alak lett volna, csupán visszahúzó-dó természetének volt köszönhető, hogy a külsőségeket tekintve kollégáit pusztán szürke, vasalt öltönyök, szépen kötött nyakkendők és pontosan járó karórák halmazaként fogta föl, akiket a nemes ügy szolgálata és a szellem ismeretlen területeinek meghódítására tett kísérletek kovácsoltak össze egyfajta tudós lovagrenddé.

Persze a Professzor emberismerete meglehetősen pocsék volt. Nem tudta, hogy azok, akiket ő bajtársainak tart a diszciplínák mezején, főleg csa-

lódott, savanyú emberek, akik hivat-lukat már csak rutinszerűen töltik be, unottan oktatják tudásra szomjúhozó diákjaikat, s titkon rendszeres alkoholfogyasztók. Nem tudta, hogy egyikük sem dolgozik az emberi gondolkodás eddig biztosnak hitt formáját alapjaiban megrengető elméleten, és egyikük szeme sem csillog repesve, amikor fellapozza a szakterületét érintő, friss eredményekről beszámoló Tudományos Közlönyt.

Képzeletében az Egyetem olyan volt, mint egy nagy közösség, ahol a Dékán meghitt eszmecserére invitálja a tanársegédeket, hogy kvantumfizikáról, biomechanikáról és egyéb öröndetes dolgokról mélázhasson velük, nem beszélve a tanszékre benyújtott számtalan önálló értekezés egyes részproblémáinak végtelenül precíz kielemezéséről, melyet lelkes diákok és szeretve tisztelt tanáraik órákon át folytatnak a hatalmas termek bejáratainak mives boltívei alatt, s csak akkor hagyják abba, amikor az alázatos portás tapintatos köhécselek közepette próbálja felhívni a figyelmüket, hogy az Egyetem kapuit az előírásoknak megfelelően tíz perc múlva kénytelen lesz bezárni.

Tehát a Professzor semmit sem tudott arról, hogy álmai egyáltalán nem állják meg a helyüket a valóság kegyetlen ítélőszéke előtt, már csak azért sem, mert ő maga valóban egy korszakalkotó felfedezésen dolgozott. Számtalan átvirrasztott éjszakát hagyott már maga mögött, abban a reményben görnyedve jegyzetei fölé a kis íróasztali lámpa fényénél – papírra vetett számításait visszatükröző

szemüvegével az orrán –, hogy egyszer majd bizonyíthatóvá tudja tenni azt az elgondolását, amit már gyermekkorában is megsejtett, de csak a matematika nyelvén tudott volna róla számot adni.

Mert a Professzor szakterülete a Matematika volt, s mostanra már igen magas fokra jutott – bár szerinte nem elég magasra, mert akármilyen közel került a megoldáshoz, valami még mindig hiányzott, s ez gyakran elszontyolította.

Azon a bizonyos szilveszteri éjszakan is azért indult haza hamarabb, hogy nyugodt magányában tovább foglalkozhasson egy Bökkenő megoldásával, amire nemrég figyelt fel elméletének tűkörsimára vágott csapásán, no meg azért is, mert mint mondtuk volt, kissé feszélyezve érezte magát az egyre szabadosabb kedvű kollégák körében.

Már vagy fél órája gyalogolt a hideg utcákon, és újra merengeni kezdett, ezért nem is nagyon figyelt lépteinek helyes irányára, így aztán alaposan eltévedt. Megállt. Körülnézett, és ekkor vált szem- és fültanújává annak az Eseménynek, mely életében minden ezután bekövetkezett esemény okozója lett. Ez pedig a teljesség igénye nélkül, megközelítő pontossággal így történt:

A kihalt utca járdaszegélyein parkoló üres autók fényszórói felgyulladtak, és a kocsik elindultak esetleges irányokba, minimum 120 km/órás sebességgel, mégis óvatosan, nehogy egymásnak vagy a Professzornak ütközzenek, sőt, némelyik jármű felemelkedett és túlköelve úszott a magas égben a házak teteje fölött, aztán a város alatt húzódó csatorna-rendszerből vidám morajlás indult, az úttesteken és a járdán lévő fémfedelek kinyíltak, és számtalan ne-

vető bohóc bújít elő a föld alól, hogy különböző mulatságos tréfát adjon elő hangos trombitálásokkal és igen hajlékony testfelépítést feltételező tornamutatványokkal kísérvé, piros és kék és sárga kavalkáddá változva, miközben eleredt a hó, és százötvennyolc tarka esernyő (ennyien voltak a bohócok) és még egy (a Professzor részére) gyorsan a jelen lévő személyek feje fölé sietett, követve az adott illető szabálytalan mozgását, bár előzékenységük feleslegesnek bizonyult, mert a hópelyhek is igyekeztek udvariasan hullani, kikerülték a Professzor hideg hőmérsékletű behatásokra érzékeny nyakszirtjét, de azért a szemüvegére esett néhány, így meg kellett egy kicsit törölnie, hogy tisztábban lássa azt a szimfonikus zenekari hangszerkészletet, amely macskák, kutya, lovak és néhány delfin értő keze-mancsa-uszonya ügyében hangolódni kezdett, mielőtt a karmester, az éppen az utolsó pillanatban odabukdácsoló frakkos pingvin jelt adott volna málnás nyalókájával (a karmesteri pálcát véletlenül megint otthon hagyta) a Nászinduló megszólaltatására, melynek előadására, mint a következő pillanatban kiderült, azért került sor, mert Elisabeth, a szigorú, ám annál gyönyörűbb királynő frigyre lépett egy szerencsés fickóval, aki felmérhetetlen erőfeszítések árán hódította meg a királynő szívét, s most konfettiözöntől övezve vonultak be egy guruló, meztelen antik szoborcsoportot formázó műalkotás-együttes tetején, egy-egy márványhölgyemény nyakában, akik csak a látszat kedvéért voltak mozdulatlanok, mert hát levegőt azért mégis kellett venniük, s ilyenkor hatalmas orrcimpáik meg-megremegtek, egyiküknek még tüsszentenie is kellett, de ügyesen visszatartotta, úgyhogy végül nem lett

baj, és az esküvő után ők is kinyújtóztathatták több ezer éves végtagjaikat, kivéve a milói Vénuszt...

Aztán egyszer csak vége lett. A Professzor pislogott néhányat, de mindent olyannak látott újra, mint öt perccel azelőtt. Hajnali 3 óra 17 perckor ért haza kóválygó fejjel, gyorsan megivott egy kávét, és közel negyed-órára leült a fotelbe. Ez a negyedóra igen fontos volt a Professzor életében, ha nem fontosabb, mint az Esemény, amit látott. Mert ez alatt a Negyed Óra alatt jött rá a megoldásra, amit hiába keresett annyi éven át. A Negyed Óra leteltével pontosan megegyező pillanatban felállt a fotelből, íróasztalához sétált, ahol újra leült arra a székre, amin annyi éjszakán át ült már, és elővette jegyzeteit. A kis Bökkenőt, ami nemrég még aggasztó léket képezett elmélete csónakján, szinte azonnal betapasztotta, nem is ez volt most a legfőbb.

Mint a motolla, úgy rótta a hétköznapi ember számára teljesen érthetetlen krikszkrakszokat, számokból, tizedesvesszőkből, törtjelekből és egyezményes számtani rövidítésekben gom-bolyítva egyre előre azt a levezetést, amely immáron négyszázötvennyolc írott lapra rúgott – a lapok mindkét oldalát értve természetesen –, s végül az utolsó tollvonások kirajzolták az elmélet megfellebbezhetetlen eredményét, melyet annyi év magányos munkája kristályosított ki.

A Professzor életében először bol-dog volt. A Professzor életében elő-ször gyerek volt. A Professzor nagyon, de nagyon örült.

Másnap lélekszakadva rohant az Egyetemre, kezében lobogtatva az elméletet, hangos magyarázkodásokba kezdett, de gyorsan lecsillapították, hogy hát ezen négyszázhatvanhét éves

univerzitás méltóságteljes falai között azért mégsem illik ily bohón viselked-ni, így a Professzor a hivatalos utat szem előtt tartva meghallgatást kért a Dékántól, aki hosszú órákon át vára-koztatta, mire beengedte szentélyébe. A Professzor csöndben maradt, csak a paksamétát tette le a Dékán elé.

A Dékán lassan, morfondírozva, időnként meg-megállva a gondolat-menet követésében, de türelmes jó-indulattal végigolvasta a bizonyítást. *Nos?* – kérdezte a Professzor, mire a Dékán annyit felelt: *Szép munka, csak az a baj, hogy én ezt nem értem!*

A Professzor kissé elszomorodott, de hamar túltette magát a Dékán értetlenségén, és gyorsan lefénymásolta munkáját ötven-egynéhány példány-ban, és mindegyiket gondosan elhe-lyezte az Egyetem Tanárainak, Docen-seinek, Rektorainak, Doktorainak, Ma-gisztrátusainak, s ki tudja még, milyen egyéb címzetű oktatóinak fakkjába. Az érintettek meg is kapták, elolvasták, és egy héttel későbbre soron kívüli szimpóziumot hívtak össze, melynek keretén belül Vizsgálóbizottság előtt kellett a Professzort meghallgatniuk elméletének mibenlétét és bizonyítha-tóságát megítélendő.

Es egy hét múlva a Professzor ott állt a katedrán, előtte pedig díszes ta-lárokkal fedett fejű, itt-ott borvirágos arcú tudorok ültek várakozva. A Pro-fesszor előadta szóbeli értekezését, a lehetőségig lefordítva felfedezésének összetevőit az érthetőség javára, és rengeteg kérdésre válaszolt. Eköz-ben azt vette észre, hogy egészen másképp vélekedik most ezekről az emberekről, a kollégáiról, akiket ed-dig a tudomány helytartóinak tartott. Minden értelemben tisztán látta őket. Látta, hogy boldogtalanok, hogy unják hivatásukat (és egyikük-másikuk iszik, mint a kefekötő!), és érdekes módon

jobban megszerette őket, mint eddig valaha. Már nemcsak a tudomány auralját tudta rajtuk letapogatni, mélyebb rétegeket is észlelt, miközben kérdő tekintetű, zavarodott soraikon végignézett, és már egyáltalán nem neheztelt rájuk a szilveszter este miatt, hiszen arra is rájött, hogy az igen tisztelt kollégák is emberek, s talán övele volt a baj, hogy mindig másnak akarta őket látni, mint amilyenek valójában.

Ám arra is rájött, hogy újdonsült felfedezése révén talán még távolabb kerül tőlük, pont most, hogy már ennyire rokonszenvesek lettek a számára. A kedves kollégák csak csóválták a talárjukat, nem nagyon értették a Professzor elgondolásait, de valamit megsejtettek belőle, sőt, egyes tanársegédek felálltak, és tapsolni kezdtek. Fejkapkodós, zavarodott hangulat lett úrrá az egybegyűlteken, és a nap végére nem született egyöntetű ítélet.

A Professzor megköszönte a figyelmet, és pár hét múlva érzékeny búcsút vett az Egyetemről, majd nyugdíjba vonult. Elmélete további viharokat indukált szakmai berkekben, s nemsokára megjelent a Tudományos Közlönyben, amit egyre többen olvastak csillogó szemmel. Hamarosan közkiadást is megért a mű, s mivel a Matematika nyelvén íródott, a világ egyetlen táján sem kellett lefordítani, hiszen mindenki értette, aki valóban érteni akarta, bár azt sokan felrötták a szerzőnek, hogy egy ilyen bonyolult jelrendszer segítségével volt csak képes kifejezni azt a nagyon egyszerű dolgot, amit felfedezett. Voltak tudósok, akik a formális logika kikerülését nehezményezték benne, de voltak olyanok is, akik pontosan ezt méltatták a nevezetes irományban.

Érdekes módon legtöbben az általános iskolás gyerekek olvasták, úgy ötödikes-hatodikos korosztályúak.

Meglepően fogékonyak voltak rá, gyorsan és könnyen olvasták, bár fura mód még csak ekkor tanulták az alapvető matematikai műveleteket.

Sok háziasszony nem is olvasta, csak kinyitották a könyvet, lapozgatták, és a jelek hol harmonikus, hol diszharmonikus, de mindenképpen tudományosan esztétikus mivoltát szerették benne, s azt mondták, ők értik, miről szól, és végre valaki megírta.

De ne feledkezzünk meg a Professzor további sorsáról sem, pontosabban Mérő úrról, mert már nemigen használta hivatásának e reá vonatkozó titulását. Tehát Mérő úr élete csak most kezdődött el igazán, hiszen ne feledjük: még egyáltalán nem volt öreg, előtte az egész élet (amely most kezdődött csak el igazán).

Mert volt egy fontos dolog, amit véletlenül elmulasztottunk közölni Mérő úrral kapcsolatban, amikor azt a bizonyos Eseményt és az azt követő közel Negyed Órát taglaltuk. Nevezetesen azt, hogy Mérő úr ez alatt a Negyed Óra alatt számára meglehetősen szokatlan érzelmi állapotba került. Vagyis nagyon szerelmes lett hirtelen.

„De hát kibe?” – kérdezhetné a kedves, nyájas, tisztelt nagyerdemű olvasó, hiszen akkor ő a fotelben ült, és otthon volt, és egyedül volt. Barátai ekkortájt nemigen akadtak, a világ számára jóindulatú, de elsősorban tudományos funkcióját tekintve fontos kollégákból állt, akik főleg férfiak voltak, meg hát Mérő úrnak a szépnemmel való kapcsolata meglehetősen hiányosságokat mutatott, és különben is.

Mint említettük volt, Mérő úr (akkor még Professzor) gyakran szomorkodott, amikor elméletéhez még hiányzott valami. De az Esemény hatására

megtalálta ezt a valamit, és beépítette elméletébe, mely ezáltal jótékonyan megtermékenyült, s alapjaiban rengette meg az emberi gondolkodás eddig ismert formáját. Igen ám, de Mérő úr csak papírra vetni tudta ezt a valamit, miközben ő maga híján volt neki. Mérő úr fülig beleszerelmesedett valakibe, akinek létezését egyedül saját elmélete bizonyította. Ezért aztán nyugdíjba vonulását követően, miután teljesítette hivatásbéli kötelességeit, s többé nem tartozott számadási kötelezettséggel semmilyen hivatalos intézmény felé (kivéve az Adóhivatalt, a Nyugdíjfolyósítót és egyéb hivatalos intézményeket), elhatározta, hogy megkeresi azt a hölgyet, akibe beleszeretett.

Egész hátralévő élete ennek jegyében zajlott, s nem volt könnyű dolga. Többször is előfordult, hogy véletlenül elmentek egymás mellett, és ő csak nem látta meg a szívének kedves lényt, egészen negyvenöt éves koráig, amikor is egy színházi előadáson a királynőt alakító főszereplőnőben ráismert végzete asszonyára, egy nála hat évvel fiatalabb, akkor még férjezett nőre, akit siker és csillogás övezett. Mérő úr felmérhetetlen erőfeszítéseket tett, mire meghódította a kevély hölgy szívét, de az esküvőt csak hat évvel korábban, kétezernyolc szilveszterén ülték meg, nagyszámú bohócsereg vidám közreműködésével.

Merényi Krisztián

Perfekcionista

Mogva fájós foggal ül a kanapén. Szeretné, ha húznának, hadd fogyjon az a fránya fog, úgy lesz rend a szájában.

„Csak kevesebb és kevesebb!”

Gyakran járt vásárolni, ma már bosszantja, ha be kell szereznie valamit. Újra venni, adni, kapni, felhasználni.

„Meddig megy ez így?”

S mikor végre eljön a hétvége, barátnőjének órákon keresztül kell ritkítania Mogva ősz hajszálait.

A lakásba tévedő dongókat parfümmel űzi.

Postásként dolgozik, fejvesztve hordja a leveleket.

„Fogyjanak a küldemények, fogyjanak!”

Rövid, főzelékfoltos pólója nem takarja göndör szőrrel borított hasát. Átütő izzadságszag kering a lakásban.

Élelmet, ruhát már nem vesz. Ha szükséges, bekap valahol valamit. Gyermeket sem akar, őket is öltöztetni, etetni...

„Tisztulni kell, nem gyarapodni!”

A rend legfőbb harcosa lesz.

A szomszéd látta éjszaka, ahogy Mogva nyitott ablakából füst csapott ki. Reggelre az ablakok zárva voltak. Miután Mogva nem adott életjelet, a tűzoltók kikérdezik a hozzátartozókat, majd a lakásba hatolnak.

Szénné égett bútorok a szoba közepén. Mogva anyaszült meztelenül, törökülésben a halom előtt. A közepét bámulja. Mintha azon gondolkodna, hogy még mit nem hamvasztott el.

Alig van benne élet.

demeter ferenc

Tündér-tanítónéni

„Ezt úgy értem, ahogy te nem is gondolhatod.”

Máté Adél

Úgy kell elképzelni, ahogy a nagyon kedves öreg tanító néniket, inkább csúnyácskának, mint szépnek, lehetne nyit divatjamúlnak, valószínűleg még lánykorában is.

Nem *első látásos* volt, legalábbis részemről. Úgy szorítottam anyám kezét, mint aki, mint aki soha el nem akarja engedni, amikor beléptünk abba a kis terembe, ahol az a két néni beírta a nevemet egy nagy könyvbe. Ráadásul csalódással kezdődött, nem a szebbik-fiatalabbik lesz az, aki bevezet a betűbirodalomba, hanem a szürkébbik, a ráncos-szemüveges.

Siettem kijelenteni, hogy köszönöm szépen, már ismerem a betűket. Még a nevemet is le tudom írni, nem kell nekem iskolába járni.

– Valóban ismeri, de a sorrenddel egy kis baj van... – fogott vissza neki-lendülésből anyám, finoman célozva arra, hogy Remeted Efrenc írtam le magam.

– Nem baj, majd megtanuljuk még egyszer, szépen, lassan, sorjában – derűs-jóságos hangon szólt a tanító néni. – Majd meglátod, milyen jókat fogunk játszani együtt...

Az első iskolai napon már korántsem voltam olyan magabiztos. Sok-sok lármás gyerek, felnőttek, számomra érthetetlen beszédek a nagybetűvel kezdődő Pártól és a még nagyobb betűs Nicolae Ceaușescu elvtársról, minden gyerek szigorú, ám jóságos elvtárs-atyjáról, aki ráadásul nagyobb testvérként vigyáz ránk és vezet békés győzelemre a szocializ-

mus versus imperializmus harcban, amiben nincs megalkuvás.

Sok(k) volt nekem ez, s amikor végül csoportokra bomlva bevonultunk az osztályterembe, beülni a padba, anyuka nélkül, nem bírtam tovább, úgy leejtettem, hogy eltörött a mécses. Rögtön odajött vigasztalni. Finom volt nemcsak az illata, hanem az érintése is. Idő-rovásos keze, ruhája, hangja nyugalmat árasztott.

Am én csak jobban hüppögtem, kicsit a szégyentől is, fel-felkuncogott már az osztály, s ha valamitől, hát a megszégyenüléstől félttem akkor a leginkább. És azóta is...

Pedig, hogy is mondjam. Mióta eszemet tudom, de lehet, hogy már azelőtről, szerettem a figyelemnek, ha nem is a középpontjában, de legalább a közepe tájékán tartózkodni. S a huzamosabb érdeklődést, mint tudjuk, a nevetés, illetve a nevetetés biztosítja.

De ne *kikacagjanak*, ne rajtam ne vessenek, hanem *velem*, azaz úgy és addig, amíg én akarom!

És amikor Tündér-tanítónéni látá, hogy gazdag személy-varázs készlete sem elég lelki nyugalmam kényes egyensúlyának a visszaállítására, bevetette a nehéz játék tűzéséget.

Előhívta Mackót, az ő, s aztán a mi legjobb barátunkat. Jóformán meg se szólalt és már a nevetéstől potyogtak a könnyeim, ha ugyan még potyogtak. Mert Mackó *olyan* volt.

Később, egyik szülői értekezleten valamelyik szülő szóvá is tette, hogy

ugyan már, kedves tanító néni, mutassa meg neki is azt a Mackót, mert egyebet sem hall odahaza a kölyköktől. Hogy így Mackó, meg úgy Mackó. A *kitszeretszalegjobban* toplistán anya-apa már csak alig a harmadik helyen pattogtathatja a labdát meg a kukoricát. Második ugyanis Tündér-tanítónéni, az első pedig Mackó, ki más...

Mindenféle tündér-bájjal megkent fickó volt ez a Mackó. Egy olyan kopott-fémszürke szekrényben lakott, amilyenekből itt-ott még ma is látni az iskolákban. Abban rendezett be magának mesekuckót, szebbnél színesebb könyvekből, rongyosra forgatott régi gyermeklapokból. Muto-gatta, mesélte nekünk is kincseit, ha előjött, de bizony nem mindig akaródzott neki.

Barátság ide vagy oda, Mackó kijövetelét ki kellett érdemelni, tanulással, jó cselekedettel, nem ment az csak úgy ukmukfukk. Bizony.

Sokáig törtem a fejem azon, hogy ugyan mitől lettem én ilyen-amilyen. Gyerekkori legjobb barátaim egyszerű, becsületes, dolgoz emberek ivadékaiként, maguk is egyszerű, becsületes, dolgoz emberek lettek, nem ilyen szó-széltologatók, mint én.

Nyikolaj testvérbáty-elvtárs-apuka már a földalulról vezette könyörtelenül békevéres harcát az imperializmussal, amikor egy iskolai vallásórán az öreg plébános rám kérdezett, hogy unitárius létemre honnan súgok én annyit mindenféle szentekről s azoknak cselekedeteiről katolikus tanuló-társaimnak.

Mondtam én erre neki, hogy nagyon szeretek olvasni.

– Aha – bólintott okosan. – Nevelés. Látjátok, gyerekek... – faragott belőlem példaképet. – Biztosan értelmiségi emberek a szüleid, ugye,

fiam? – bizalmaskodott kedvesen lapogatva a vállam.

Nagyobbat nem is hibázhatott volna, én meg gyorsan rálapátoltam.

– Értelmesnek ugyan értelmesek... – fontam ügyesen a fondorlatot. – De hogy értelmiségiek lennének, arról nincsen tudomásom.

– Ne bolondozz, fiam... – mosolygott rám megértően, hogy mindent én se tudhatok. – Hát mivel foglalkozik az apád?

– Építőiparral.

– Na látod, biztosan valami mérnök.

– Az bizony egy szikrát sem, ha csak nem lélekben, mert amúgy kőműves.

A plébános úr erre erősen megbizonytalanodott, de nem adta fel, mondván, hogy akkor valószínűleg anyám az intellektuális munkaezér.

Kései, ám büszke proletár öntudattal, vigyori pofával vágtam ki a választ.

– Szövnő!

Elszégyelltem a szívatást, úgy elpirult. Hogy nem baj, illetve, és egyáltalán, okos, ügyes fiú vagyok, s derék emberek a szüleim.

Következő alkalomra Reményik Sándort hozta nekem ajándékba, díszkiadásban. Meg Was Albertet. (Azóta is mosolygós emlékként őrzöm, olvasatlanul.)

Egyszer még azt is hallottam, ahogy a hátam mögött éppen *elirigyelt* unitárius kollégájától mint csodagyereket, pedig akkoriban már rég nem voltam eminens, sőt a dicséretes jutalmazottak között is egyre hátrább szorultam.

*Első tanuló*s korszakom Tündér-tanítónénivel kezdődött és végződött. Azazhogy inkább Mackóval.

Az történt ugyanis, hogy az osztály Mackó-előhívó bajnoka lettem, s en-

nek folyamodványaképpen szolgál-
tos első tanuló. Mondhatnám még azt
is, hogy én voltam Tündér-tanítónéni
kedvence, de ez már hazugság lenne.
A kedvenc, az ugye kivételezettet is je-
lent, márpedig ilyen nem volt nálunk.

Mert Mackó nemcsak a jó tanulók
tízeseire jött elő, hanem Dénes Jó-
zsinak, Papp Öcsinek is felbukkant,
ha egy-egy hosszúra nyúlt ötös-hatos
sorozat után hetesre, vagy ne adj isten
nyolcasra feleltek.

Az előjövetelek úgy történtek,
hogy Tündér-tanítónéni megkérdez-
te tőlünk, na, gyerekek, szerintetek
megérdemli Dénes Józsi, hogy elő-
hívjuk Mackót? Mi persze üvöltöttük
az igent.

– Hát akkor hívjátok elő, lássuk, ő
mit gondol...

– Kedves Mackó, kérünk szépen,
Dénes Józsiért gyere ki! – harsant
ilyenkor harmincegy torokból.

Meg se kísérem leírni azt, amit
olyankor éreztem, amikor a kihívás,
úgymond, értem történt...

*Kedves Mackó, szépen kérünk,
Ferikéért gyere ki.* Volt úgy, hogy vá-
rattatott magára, és rá kellett ismételn-
ni. *Kedves Mackó, szépen kérünk...*

És én mindig úgy izgultam, de
úgy... Mint mostanában előadások
előtt, amikor olyanokat kiáltoznak a
nézőtéren a gyerekek, hogy „Kez-
dődjék a bábszínház, kezdődjék a
bábszínház!”, vagy „Tapsoljunk, hogy
kezdődjék, tapsoljunk, hogy kezdőd-
jék, tapsoljunk...”. És közben tapsol-
nak. (A szóhordárság mellett ugyanis
foglalkozásomra nézve főleg bábjáté-
kos volnék...)

Mackó mackóssága azonban nem
merült ki a mézes-madzagosdiban,
tudott ő még sok mást is, a büntetés
kivételével.

Azazhogy a büntetéshez is értett,
a maga módján... Olyankor, amikor

kisdud osztály-társadalmunkon elural-
kodott a rossz fával tüzelhetnék, hos-
szú, két-három napig tartó örökké-
valóságok is elteltek, míg ómackóssá-
ga kegyeskedett megjelenni nekünk.
Ilyenkor mindig előállt valami utazós
mesével, egyszer egyenesen Kínából
tért vissza, csak azért, mert eszébe
jutott, hogy rég nem látott minket...
(Éppen minifocit játszottunk az osz-
tályteremben, fölényes győzelemmel
vertük ki az ablakokat, kettőt is, ha jól
emlékszem.)

Ebből mi azt okoskodtuk ki, hogy
olyankor, amikor felüti fejét közöttünk
a rosszkedvű, Mackón erőt vesz
az utazósi. Tiszta tündérlogika, nem-
de...

A legmackósabb fogást akkor ve-
tette be, amikor Érsek Karcsinak eltűnt
a vadonatúj kínai tolltartója, amivel
éppen megajándékozódott magyaror-
szági keresztapja jóvoltából. Az erősen
színes fémtokban színeváltozós-szor-
zóábrák vonalzó, banánillatú radír-
gumi, s egyéb ilyesfajta ingyencsége-
k, amilyenre mindannyian vágytunk. Büszke
is volt Karcsi, talán kicsit túlságosan is,
úgy felemelte az orrát, hogy egy szaros
pálcikával sem lehetett volna felérni,
ahogy nagyanyám szokta mondogatni
a hirtelen elfontosodott emberekről.

Tartotta is magát keményen a
fennhéjázáshoz nagyszünet tájékaig,
amikor is kicsúszott alóla a piedesztál,
azaz eltűnt a tolltartó. Szőröstül-bő-
röstül, banánillatostul.

Szívszorítóan görcsös zokogásban
adta tudtára ezt Karcsi a világnak. Meg
azt, hogy ő ezek után haza se megy,
mert agyonveri az apukája.

Tündér-tanítónéni először a klasz-
szikus módszerrel próbálkozott.

– Nézzétek meg a táskátokat, ked-
veskéim, hátha eltette *véletlenül* vala-
melyikőtök... És nézzetek be a padok-
ba is, nem lapult-e meg ott valahol!

Lázás ki-be pakolások után semmi eredmény. Sorra kerültek aztán a télikabátok is, a tolltartó mégsem került elő.

A dolog kezdett elfajulni, és gyanúterhes felhők gyülekeztek Dénes Józsi feje fölött, hivatalos főcsínytevőként éppen a Karcsi előtti padban ült, és ő volt a legelragadtatottabb a tolltartótól, már fel is ajánlotta cserébe egyetlen, legnagyobb kincsét, az agyonfoltozott bőrlabdáját.

– De igazán, nem én voltam... – zokogógörcsösödött el ő is. – Becsületszavamra! Nincs nálam, nem loptam el, né... – fordította ki nadrágzsebeit, ahol még véletlenül se férhetett volna el a corpus delicti.

Nagy gondban volt Tündér-tanítónéni.

– Kedveskéim, hívjuk elő Mackót, hátha ő tud segíteni.

Karcsi hívta elő, hüppögve, míg mi véscsendben várakoztunk, Dénes Józsi kivételével, aki már versenyt könyezett az áldozattal.

És Mackó elő is jött, kicsit mint-ha furcsállotta volna a nagy csendet, hogy elmaradtak a megjelenéseit kísérő mindenkori üdvívalgások, a *Szervusz, Mackók*.

Miután megtörtént a helyzetismeretetés, súgott valamit Tündér-tanítónéni fülébe, s azzal magára is csukta a szekrényajtót, azzal, hogy dolga van, hosszú utazásra csomagol, a messzi Afrikába készül.

Annyi ideje azért még maradt, hogy midegyikünkkel külön-külön elbeszélgetett.

Ehhez persze az kellett, hogy a tanító nénink rendkívüli szünetre bocsásson minket, lelkünkre kötve a csendben maradást.

Mint az elanyátlanodott csibék, dugtuk össze a fejünket az udvar egyik sarkában, hogy na most mi lesz,

ha nem kerül elő a tolltartó, Mackó elmegy Afrikába, s ki tudja, mikor jön majd vissza...

Semmi csúszkálás, semmi hógolyózhatnék, ami pedig ugye nem semmi.

Egyenként léptünk be az osztályterembe a mackós-tündéres beszélgetésekre.

Hogy ott és akkor miket kérdezett tőlünk Mackó, az maradjon a *mi* titkunk.

Legyen elég az, hogy a tolltartó a Mackó bőrdíjából került elő. Hogya-szongyahogy azt hitte, az övé, pont ilyenell ajándékozták meg a kínai gyerekek, amikor náluk járt, s gondolta, elviszi a szegény afrikai gyerekeknek.

Még bocsánatot is kért Karcsitól.

Hittük is meg nem is. De hát *Mackó és a hazugság?!*

A tolltartó viszont megkerült, Karcsi is megmenekült az agyonveréstől, akárcsak az a *bizonyos* valaki a megbélyegezéstől.

Soha nem derült ki, hogy ki is volt valójában a bűnös, de nem is tűnt el többé senkinek holmija a Tündér-tanítónéni osztályában.

Ilyen mackó volt az a Mackó.

A hála és a lelkiismeret-furdalás furcsa vegyülete kavarg bennem, valahányszor eszembe jut Tündér-tanítónéni.

Köszönet Mackóért meg a *betűbirodalomért*, és bocsánat első bűneim legnagyobbikáért.

Úgy megharagudtam Tündér-tanítónéni, ahogyan csak a gyerekek tudnak olyasvalakire, akiről úgy gondolják, hogy elárulta őket.

Nem olyan *haragszomrá* volt ez, mint amikor nem engem, az *első tanuló*t szereposztott főhősnek egyik iskolai előadásban, hanem Botit, a stabil középezt, pedig Verácska lett

volna a „partnerem”... Ezt már rögtön a következő héten elfelejtettem, úgy-mond megbocsátottam neki, amikor a marcona tanító bácsi eltanácsolt az iskolakórusából, azzal, hogy menj innen, fiam, ütöd el magad a botfüledtől, és én szípgova álldogáltam az osztályterem ajtaja előtt, nem akaródzott Tündér-tanítónéni szemébe nézni, hogy szégyent hoztam rá...

Ő jött ki aztán csengetés után, hát te itt, miért sírdogálsz, drága gyermek.

Odasimultam hozzá, úgy hüppögtem el, hogy az a tanító bácsi kiállított a többiek elé, mert hamisan énekeltem és... és egyedül kellett énekelnem a *noi partidului pârînte multcuminet*, de azt mondta, hogy botfülem van és beküldött, és azóta ott sírok a folyosón...

– Ne sírjál, Ferike, az a tanító bácsi hülye, hát te nagyon szépen énekelsz, kérdezd meg Mackót, ha nem hiszed el nekem.

Ekkora már az osztálytársak is körénk gyűltek bizonygatni, vigasztalni, viháncolni a „hülye” tanító bácsin.

Ez már a második osztály évében volt, az utolsó Tündér-tanítónénivel. Öregsége betegséggel súlyosbodott és nyugdíjba kényszerült. És én **ezt** nem tudtam megbocsátani neki. Hogy otthagyt minket mackótlanul, eltűntéltelenedve.

A harmadik osztályból csak vagy két hetet jártam a *tündér-osztályal*. Az új tanító néni is öreg volt, de ennyivel ki is merült a hasonlóság a *régivel*.

Nem tenném tűzbe a kezem, de mintha a Dodó ikrek valamelyike kezdte kedvenc tanító nénink tündérezését, amikor még első évben a tündérek milyenségét mesélte, hogy szépek, kedvesek, jók és csodákra képesek...

– Há’ akkor a tanító néni... tündér!
– vonta le laza természetességgel a következtetést.

Azért is gyanúsítom Dodóékat a tündéresítéssel, mert ikerségük mellett búbajos cigány csemeték voltak, és arra biztosan emlékszem, hogy az új tanító néni láttán-hallatán elég hangosan kifakadt (valamelyikük):

– Ez nem tündér, ez boszorkány tanítónéni!

Én nem vártam meg a *megbizonyosodást*, éppen akkor költöztünk a város egyik végéből a másikba, úgy-hogy anyámék a házközelebbi iskolát választották, ha már Tündér-tanítónéni nyugdíjba vonult.

A harmadik számú tanító néni szép volt és fiatal, de a tündérségtől távol állt. Az első hét gyorsan elmúlt, ismerkedés, barátkozás, ahogy ilyenkor lenni szokott.

Úgy a második héten kezdett el nagyon hiányozni *valaki*. Meg is kérdeztem Bódi Attilát, hogy jó, jó, de mikor jön már elő Mackó?

– Ki?

– Hát Mackó – mondtam, és nem értettem értetlenkedését. – Mackó, a szekrényből, tudod, amikor jól felelsz, kijön a szekrényből. Néha még cukorkát is ad...

– Te hülye vagy! Halljátok, Mackó a szekrényből! Dilinyós, mackós... Dili-nyós-mac-kós-di-li-nyós-mac-kós!

Mindenki rajtam röhögött. A fejem búbjától a kislábujjamig csupa szégyenpír voltam.

Kikacagtak!

Gondolkodás és célzás nélkül ütöttem, rúgtam. A tanító néni is alig tudott szétválasztani.

Aztán szépen, tagoltan elmagyarázta, hogy *itt* nincsen Mackó, vessző van, ha rosszak vagyunk, nyújtuk ki a tenyerünket.

Supp, supp!

Attól kezdve soha többet nem lettem *első tanuló*.

Ígérhettek szüleim fűt-fát, biciklit, sílécet, én éppen csak annyit tanultam, amennyit elégségesnek gondoltam ahhoz, hogy ne legyek tudatlan. Szerencsére olvasószenvédélyemet nem érintette az ügy, összejött néhány nyakleves a matekkönyveknek álcázott mesék, regények miatt.

Tündér-tanítónénit csak egyszer láttam még, a színházban, ahova anyámék engem is rendszeresen cipelték magukkal.

Beteg volt már nagyon, és úgy megörült, amikor meglátott...

– Férike! Hogy megnőttél, gyere, csókoljalak meg!

Ugyanolyan tündéri volt, mint a *régi időkben*, az illata, simogatása. És én mégis dacosan ragaszkodtam a *haragszomrához*.

– Mesélj, milyen az új tanító néni?

Gonoszkodóbb választ talán nem is mondhattam volna.

– Szép és fiatal. Nem öreg...

Egy pillanatra megmerevedett fejemen a simogató kéz, aztán még egyszer, legeslegutoljára magához ölelt, olyan szorosan, ahogy azelőtt soha.

– De azért engem se felejts el, jó?

Csak bólintani tudtam, hang nem jött ki a torkomon, pedig már akkor nagyon kíváncszott ki belőlem a bocsánatkérés.

Nem sokkal ez után a találkozás után Tündér-tanítónéni meghalt.

Azért *hagyott minket cserben*, hogy ne legyünk tanúi *annak*.

Életutam alakulásáért, Mackó őszellemességén át, Tündér-tanítónénit *vádolom*, annak ellenére, hogy hosszú-hosszú időre számúztam *őt-őket* emlékezetemből.

Mígnem egyszer, amikor éppen Micimackót játszottunk, az előadás végi „hivatalos” taps után a gyerekek rázendítettek arra, hogy „*Micimackó, gyere vissza, Micimackó, gyere vissza!*”, s hiába magyarázták az óvó-tanító nénik, hogy vége van, menni kell, ők nem hagyták abba. Sőt... Az erőteljesebb hatás kedvéért rövidítettek és százvalahány torkocsából szólt a „*Mackó, gyere ki, Mackó, gyere ki, Mackó, gyere ki!*”.

És Mackó kiment, meghajolt, de szólani egy szót sem tudott, ugyanis a „bácsi”, aki mozgatta, szégyen, nem szégyen, úgy elsírta magát, mint sok-sok évvel előtte Tündér-tanítónéni osztályában.

Móritz Mátyás

Az ajándék

Nem igazán érezte sértve magát azért, mert pár darab tízest leszámítva nem volt semmi a kalapjában. És azt a pár darab aprót is ő dobálta bele, hátha valaki kedvet érez szaporítani a számukat. De nem akadt senki adományozó jó lélek, csak a sok már megszokott, lenéző vagy rá sem hederítő szempár. De ma ez sem érdekelt.

Ma csak azért jött le és kuporodott a helyére, merthogy elköszönni jött, utolsó pillantást vetni az aluljáróra és társaira, és a mindig siető, szitkozódó, lökdösődő, egybefüggő embertömegre.

Hosszú percekig csak szemlélődött, magába vésve az arcokat, a mozdulatokat, egy-egy szót, és még a szagokat is magába szívta, akármilyen elviselhetetlennek is tűnt ez, mások számára.

Ő már megszokta, és ha furcsán hangzik is, megszerette. Hozzá tartozott, mint a boros üveg.

Mikor megunt az üldögélést, hátára vette a táskáját, óvatosan, vigyázva, nehogy kárt tegyen a tartalmában.

Komótosan, egykedvűen ballagott fel a lépcsőn, még utoljára visszasandítva.

Villamosra szállt, de nem zavartatta magát, hogy többen elhúzódnak mellőle, hogy többek az orrukát fogták be, vagy legyeztek maguk előtt, sőt olyan is volt, aki sietve leszállt, és inkább bevárt egy másik villamost. Egy nap utazgatva, kinézett magának egy elhagyatottnak és kietlennek tűnő helyet, ami tulajdonképpen egy kis erdő volt.

Úgy gondolta, a célnak ez is megfelel.

Nem akart nagy feltűnést, nem akarta, hogy a többiek irigykedjenek, vagy ne adj Isten, elvegyék a táskáját, és még jól helyben is hagyják azért, mert a kincsről nem szólt senkinek, és mert nem osztotta meg velük. Lekászálódott a villamosról, és az erdő felé ballagva, átfutott az agyán, hogy miért is adhatta neki ezt a kincset a trafikos, mikor behívta őt az utcáról.

Enni és inni is adott neki, ami bár nem szokványos, de nem is olyan meglepő, mint az, hogy valaki, egy vadidegen, ilyen értéket csak úgy a kezébe nyom.

Hálás volt persze, de nem tudta, hogy mit csináljon vele.

El is adhatta volna, vagy az első kukába gyömöszölhette volna, mert mi a csodát kezdjen a táska tartalmával.

De most már mindegy. Döntésre jutott.

A sűrűbe ment, meg-megkarcolva magát egy-egy ággal.

Levette táskáját, és lekuporodva kinyitotta.

Nagy levegőt vett, és mintha nem tudná, mit is rejt a szürke batyu, úgy pillantott bele, mintha egy karácsonyi ajándékot csomagolna ki éppen. Kivette a hófehér szárnyakat és a zsebéből egy zsebkendőt, és arra rakta le, nehogy bepiszkolódjon.

Forgatta jobbra és balra is, újra és újra szemügyre vette, és elgondolkozott, hogy nem hiányzik-e ez valakinek. Nem lopott-e.

De most már ezen rágódni kár. Inkább ledobta kabátját, és felcsatolta a szárnyakat a hátára. Büszkén kihúzta magát, és csinált egy-két szárnyverést, de nem többet, nehogy magára vonja a figyelmet, nagyobb lármát csapjon, és észrevegyék. Bolondnak néznék, az is biztos, és jól kinevetnék.

Az eladó a lelkére kötötte ugyan, hogy ha egyszer felszáll vele, többször nem tudja használni. Ez amolyan egyszer használatos, eldobható szárny, de mikor már a fák csúcsai fölött járt, és már éppen az égre tört volna, belé nyilallt a fájó és bosszantó felismerés, hogy nem hozta magával a sapkáját, otthagya az aluljáróban.

Hogy lehetek ekkora barom, ilyen ostoba, feledékeny!

De nem volt mit tenni, leírt egy nagy kört az erdő felett, és leszállt a földre.

A szárnyakat bevágta egy bokor alá, sietve felvette a kabátját, és ballagott vissza a villamoshoz.

Nem érdekelte, hogy többen ablakot nyitnak, hogy megjegyzéseket fűznek jelenlétéhez, hiszen most csak a sapka izgatta. De megnyugodott, mikor látta, hogy ugyanott van, ahol hagyta, és ha jól számolja, valaki egy tízest bele is dobott.

Sztori

Hogy értékes legyen az élet, a jóisten, mit volt mit tenni, föltalálta a halált. Órá persze (még szép), nem vonatkozott.

Történet előtt a főhős. Jó napot kívánok, a főhős vagyok. Képzeljék, lesz történetem. Nem is zavarnék sokáig, csak néhány dolgot el kell mondanom. Ne tessék ám azt gondolni, hogy ez olyan könnyű foglalkozás. Sokan vagyunk és sokfélék: rámenősek és visszahúzódók, nagyszájúak és csendesek, okostojások és kutatóan tanácstalanok. Választásunk, az nincs túl sok. Képességeink mindenre feljogosítanak, korlátok nélkül létezőnk, az egyhangúság mégis lehangoló.

Szinte mindegyikünk emberré formálódik, így vagy úgy. Itt-ott egy-egy kutya, nem tudom, vagy valami báb, vagy mit tudom én, de az összkép nem túl változatos. Most, hogy én is belekezek, hogy lesz saját történetem, sok nagy öreg, sokat próbált főhős biztat, hogy legyek csak bátran ember én is, nem a különtség, a mindenáron újítás teszi, mondják, a mestert. És hát az is igaz, hogy hiába gondolkodom emberemlékezet óta, nekem sem jut eszembe semmi jobb.

Most persze úgy tűnik, mintha döntöttem volna, és talán valóban, mégis, elárulom, tanácstalan vagyok. Válasszak-e tovább? Vagy ragadjak meg a sokszínűség felszínességében? Nehéz. Legyek ember, legyen életem. Ha az leszek, csak a hangomat vesztetem, lesz történetem, bár én már nem mondhatom tovább.

Emberi élet, úgy szokták mondani. Halál, más szóval, de az előbbi válto-

zat valahogy megnyugtatóbb. Van erre egy jó kis hasonlatom. Olyan, mint egy metafora. A fociból, mert figyelem ám a focit is. Hogy hát gól-e az, amikor a labda az üres kapu felé repül? Akkor, amikor az üres kapu felé repül. Nincs kapus, se védő, se hirtelen a kapu elé szálló madár, nincs menekvés. Gól lesz, vagy már gól?

Imigyen szóla az Úr: – De hát csak nem hagyhatom, hogy tudatában legyenek saját reménytelenségüknek. (Felkiáltójel.)

Élet, emberi. A jó főhős kezdés előtt felméri a lehetőségeit. Hmmm, csupa szép és jó. Használhatok persze divotásabb szót is: hasznos, értelme van.

Példa. Lássuk azt az előbbi hiányzót. Ugrik, ügyesen, elkapja a labdát. Pénzt kap érte, mások nem kapták volna el. Egy másik lejegyzi, hű krónikás ő, fél szemmel, ha figyelheti a nagy mérkőzést. 56. perc: Az ihletett formában védő A. kapus lehúzza a levegőből B. beadását. Bravó!

A többiek először megtapsolják, szép volt, ahogy lehúzta, majd másnap, a pénzből, ami nekik járt, hiszen megdolgoztak érte, lapot vesznek, esetleg, akár ingyen, ráklikkelnek, és elolvassák, azokkal együtt persze, akik akkor nem tapsolhattak együtt velük, hogy az 56. percben A. kapus lehúzta B. beadását.

De ők, akik tapsoltak és újságot vettek, vagy nem tapsoltak, de újságot vettek, vagy nem tapsoltak, s újságot se vettek, mit tesznek, hogy kiérmeljék az elismerést: életüknek, mert élet az, haszna, értelme van?

Sokat és sokfélét tesznek. Mert hogy ők sokaság. Gyártanak például

eldobható műanyag palackokat. De, legyünk pontosak, gyártanak műanyag palackokat, majd a reklámszakemberek, munkakörüknek megfelelően, kiötlök, lehet-e műanyag palackokat úgy nevezni: eldobható.

Az öröm rövid, de jogosan gyúlt tüze kihunyván, utasítás érkezik a matricát gyártókhoz: szerepeljen ezután az a matricán: eldobható. S szerepel az, azután fogja.

Számolják azután, miből mennyi, vannak hát azok, akik iktatnak. Hiszen az utasításuk úgy szól: iktassanak. Így kerülnek szép számok, betűk, s más egyéb jelek sok fehér, máskor színes papírra, s másoltatnak azután a papírok is.

De honnan a papír? Sok remek ember gyártotta, erejét megfeszítve, piaci igényeket felmérve; gyártattak régtől írás alá való papírok, fogyatkozó, s gyártatnak gépekhez, számító-, másoló-, egyéb, növekvő számban.

De vannak ám, akik műanyagot gyártanak. Lesz belőle kuka és műanyag fakanál, s lesz belőle mindezekelőtt előlap mobiltelefonhoz, de nem ám egyfajta – sok. Színes, színtelen, szúrós szagú, mintája jeti és sasmadár. (Csak egy ezrelékkel több és amerikai zászlón jeti vagy sasmadár.)

S vasalják a mintát pólókra mások, születnek boltok, szebbnél szebb boltok, szép számban, árulni sok remek portékát: vegye, aki gyártotta, a fekete cipőt a barna helyett, a rózsaszín ködmönt a fehér helyett, az igazi műhajat a hajtalankodás helyett, a gyógyszert az egészség és/vagy a halál helyett, s a mindent a minden helyett, hogy legyen az azután semmivé. Megint.

S higgyük hát, hogy élünk. Megint. Hogy értelme van.

Ez hát a választás. Több még nem lehet. Én, a főhős, ember leszek. Ez

lesz az én történetem. Azonosulok. Ez az életem. Azonosulok tehát.

Film. Láttam magam egy film-ben. Nagyszerű film volt, bár nem volt benne se kutya, se gyerek. Én persze mindig sejtettem, hogy másképp is lehet hatni az érzelmekre. Volt viszont benne főhős, ez tetszett, nagyon eredeti ötletnek éreztem.

Rengeteg kaland és viszontagság várt rá, szegényre, kíváncsi vagyok, vajon tudta-e a forgatás előtt, mi mindent kell majd kiállnia. Szerintem nem mondtak el neki mindent, azért vállalta el. Aljas szemforgatók! Senkiben sem bízhat már az ember. De az is lehet, hogy mindent elmondtak neki, azért vállalta el. A pénzéhes disznó.

Meglehetősen hasonlított rám, ezt akkor fedeztem föl, amikor, számomra teljesen váratlanul, felbukkantam a képernyőn. Ő is ott volt ugyanis, a képernyőn, így jól kivehető volt a feltűnő hasonlóság. Na persze ő főhős volt, én meg csak, ha jól láttam, mellékszereplő, még szép, hogy kisimultabb, lazább, sportosabb, sármosabb volt nálam.

A közös jelenetünk valahogy így folyt le. Ő éppen komoly sikerrel volt túl az egyik hátborzongató kalandján, esetleg egy vérfagyasztó viszontagságon, és átkötésképpen egy medencéből jött ki lágy zenére, fitten, sportosan, vízcseppektől csillogó, kidolgozott izomzatú felső- és alsótesttel, aztán leheveredett a rovarmentesített, homokérzetű medenceparton, és elégedetten figyelte a környező fákat, a fákon ide-oda reppenő madarakat, és hallgatta füttyöri dalszavukat. (A madarakét, nem a fákét.)

Én akkor jelentem meg, valószínűleg, mint már említettem is, komikus mellékszerepben, kezemben tálca, a tálcán nagy pohár csodaital jéggel,

ízlés szerint, amit épp a főhősnek vittem, csillapítaná viszontagság, netán kaland utáni szomját, ha kedve tartja. A medenceparton azonban, kicsit fáj is ezt nézni, megcsúsztam és jegesitalostul, ízlés szerint, belebucskáztam a medence vizébe.

A főhős ekkor, hiszen a medence karnyújtásnyira volt csupán tőle, karját a medence felé nyújtotta, s napbaránított kezének finom ujjjaival kivette a vízből a karcolásmentes poharat, biztos angol üveg, benne az utolsó cseppig helyén maradt csodaitallal, jéggel. Ahogy premier plán kortyolgatott, még feltűntem egy pillanatra a háttérben, amint csuromvizesen újra megcsúsztam és belebucskázom a homokszerű homokba.

Elég érdekesnek látszott, hogy nem emlékeztem, mikor és hogyan játszottam el ezt a figyelemre méltó szerepet. Ha ott, a tévé előtt ültőmben megkérdeznék, megesküdtem volna, hogy soha életemben, egyetlen filmben sem játszottam.

Igaz viszont, hogy úgy két hete, de legfeljebb néhány hónapja, esetleg éve, nem sokat tudok magamról, igazából csak arra emlékszem, hogy mindig is a tévé előtt ültem, és néztem a filmeket egymás után. Ami azt illeti, ennyi nekem elég is. Most, hogy szerepeltem is egyben, még izgalmasabb lesz, várom, hátha föltűnök még egyben, aztán esetleg még egyben, még az is lehet, hogy egyszer én leszek a főhős. Persze nem sietek, mindig is azzal biztattam magam, hogy van idő, nem kell rohanni, fő az óvatosság.

Képek, kávé. Asztal, felsőtestekkel. A kezekben kiskanalak, kromatikus skála a csészék falán; itt-ott egy félhangnyival fogy a kávé. Történetek, mosolyok, együttérző bólogatás.

Nézem a fényeket, kicsit fáj, kicsit vigasztal is. Kérdeznek valamit, a kávéíz mindig szavakban oldódik, mondok valamit.

– Talán jövőre.

Talán. Majd. Addig most van, üres lehetek, gondtalan. Papírt veszek elő, rajzolok, firkálgatok, megmutatom nekik. Nevetünk. Könnyű.

Asztal, alatta a lábam. Nézhetnék fölfelé is, de akkor munkát látnék. Már csak fél óra a meccsig. Addig megtervezhetném ezt a rajzot, összehozhatnék legalább egy hevenyészett vázlatot. Valami a konyha felé húz; persze, persze, kész a kávé, ilyen illatfelhőben nem lehet dolgozni. A kedvenc bögrém, a forróságtól elolvad benne a tejszín. Finom, fáj.

Terem, képek a falon. Nézem őket, látok, lopok, tervezek. Valaki megszólít, régi ismerős, örülök, persze, ülünk be egy kávéra. Hogy vagy, mit csinálsz mostanában. Tervek. Ő mintha csupa tény lenne. Érdekes, régebben szimpatikusabb volt.

Asztal, felsőtestekkel. Csészék, kávéillat, andalító fény. Érdeklődő kérdések, vélemények. Mintha értenék hozzá. A falakon képek. Talán az enyéme, talán másé. Mindegy. Kávéíz, gondtalanság, nevetés. Könnyű. A koporsóig nem is lesz már nehezebb.

Vállfán. Ajtó. Mögötte lakás. Egy emberé. Állott napfény, valami szag, poshadt, szomorú. Az ajtótól jobbra konyha, csöpög a víz, a mosogatóban koszos tányér, kés, piros lé. A keskeny előszoba sötét, barna szekrények közt némán áll, még egy ige, a levegő, a végén másik ajtó, üveg, fakeretben.

Jobbra kis szoba, szakadt függöny választja el a naptól. A falon fénycsíkok, a polcon, a por alatt, könyvek, egy kopott gitáron három húr. A gitár fölött fénykép, mosoly, fiatal kék inges kar keze penget hat húrt. Ritmus.

Balra másik szoba. Halk, kicsit torz, majdnem suttogó, mégis süvítő hang, valahol mozog a levegő. A fal mellett nagy szekrények, sápadt könyvgerincek a polcokon. A szoba végében ágy. Két párna, két takaró. Az ágy végén, az egyik takaró alól, két fonnyadt láb. A takaró időközönként meg-megemelkedik.

Az egyik szekrény ajtaja nyitva. Üres. Bár mégsem: egy vállfa lóg benne. A vállfán kék ing. Semmi más.

Mocsárban. Akkor már évek óta kóboroltam. Céltalanul, hogy más-hogy, nem is lett volna kóborlás más-különben. Magányosan is, persze, szóval, ahogy kell.

Nem láttam életnek nyomát, ha-csak magamat nem számítom; nyoma voltam az életnek, tagadhatatlanul.

Talán kerestem valamit, végül is azért szoktak útnak indulni az emberek, főleg az ilyen értelmetlen történetekben, mint az enyém. Emlékszem, más történetekben az igazságot keresték, vagy a boldogságot, az örök életet, örök szerelmet, ezek tetszőleges kombinációit, esetleg mindet egyszerre. Vagy valami egészen mást.

Én viszont, én, nem is sejtettem, miért indultam útnak. Nem voltak emlékeim az út elejéről, vagy, pontosabban fogalmazva, arról, hogy lett volna, amikor nem voltam úton. Kóboroltam erdőkben, poros utakon, eső áztatta réteken, sárban, fényben, sötétben. Láttam, ahogy fogy a hold, láttam, ahogy növekszik, és nem láttam ennek sem semmi értelmét. Mégis megemlítettem, tessék, ki tudja, miért, ta-

lán mert mások is meg-megemlítették más történetekben. Ha fél az ember, mindig jól jönnek a többiek.

Aztán persze történt valami, azért is mondom el az egészet. Túlzás talán, hogy történt, nem baj, legalább egy mondatnyi időre hadd lélegezzenek föl. Inkább úgy mondanám, megláttam valamit, amire nem számítottam. Már az gyanús volt, amikor lépésről lépésre emelkedett a talaj. Rájöttem persze, szinte pillanatok alatt, nemhiába jártam én se iskolába, hogy amiről szó lehet, az inkább az, hogy én süllyedek. Mocsár.

Azonnal megálltam. Nem tehetek róla, ösztönös reakció volt. Azután persze hamar tudatosult bennem, hogy nem tettem nagy jót magammal, mert legalább dupla sebességgel folytattam a süllyedést. Mélyen átgondoltam a helyzetemet, és arra jutottam, hogy tulajdonképpen nem is bánom annyira. Fárasztott már az a sok lépkedés. Az ösztöneim mozgásra ösztökéltek volna, hátra, előre, nekik, azt hiszem, mindegy volt, de én azért voltam tudatos lény, hogy úrrá legyek rajtuk. Nem mozdultam.

Meg is lett a jutalma a fegyelmezettségemnek. Amikor úgy derékig lehettem a mocsárban, egy szürke foltot láttam kiemelkedni belőle tőlem úgy tizenöt-húsz méternyire. Azt kellett hinnem, hogy kapcsolatban vagyunk egymással, hiszen éppen abban a tempóban emelkedett, ahogy én süllyedtem. Ok-okozat rendszerben nőttem föl, fejlődtem ilyen intelligenssé, ok-okozati kapcsolat előttem nem maradhatott rejtve néhány másodpercnél tovább.

A szürke folt lassan őszülő hajjává változott, különösen akkor lehettem ebben biztos, amikor megjelent a hajszálak alatt egy homlok, aztán két szem, egy orr, és mind a többi kellék,

ami csak kíváncsi lehet egy archoz. Az ősz, vállig érő hajtakaró alatt kétségtelenül egy öreg férfi rémült ábrázata tűnt föl, de, ahogy már észrevehették, ekkor már a vállát is láttam, ami azt is jelentette, hogy addigra én is körülbelül a vállamig a mocsárban voltam már.

Kezdték is bánni, hogy nem indult el előbb ez a szórakoztató folyamat, szívesen megnéztem volna végig. Szerencsére még kint voltak a szemeim, amikor az ősz alak lassan kiemelte a mocsárból az egyik karját, és az égnek emelte. Nem jött üres kézzel. Egy koponya volt nála, kisméretű, szerintem határozottan érdekes formájú. Lehet persze, hogy csak emlékeztetett valakire. Ő mindenestre iszonyú félelemmel nézett rá, ahogy a magasba emelte. Többet, őszintén szólva, nem is nagyon láttam, inkább csak látni véltem, hogy hirtelen vakító fény támad, az ősz alak a szeme elé emeli a másik karját, a kis koponyáról visszaverődő éles fehér pedig bevilágítja utolsó utam addig oly sápadt, fénytelen helyszínét. Szép kép volt, örültem, hogy ez búcsúztatott, járhattam volna sokkal rosszabbul is, mielőtt végleg magával ragadott a süllyedés.

Egyedül. Föl, le, föl, le. Nézték, ahogy lélegzik. Az ágyban. A szeme gyorsan mozgott, álmodott, az életről talán, mert elég szomorúnak látszott. A szemhéjára tapadva néhány hajszál, a többi a rendes helyén, itt-ott egy-egy fehér. Alvás közben nem zavarta az ősülés. A bőre simogató, nem, egyáltalán nem, mint a bársony, inkább, mint egy érintés. A levegő hangja adta a ritmust.

Tényleg, zene volt, ahogy aludt. Halk, talán hárfán szólt, talán fuvolán, de nem, mégsem, pedig ezeket várna

az ember. Nehezen múlnak a közhe-lyek. Sokkal inkább volt hangszer nélküli zene, néha dobbal, én is adtam hozzá egy-egy szív nélküli dobbanást. És persze a lélegzet, a szél.

A nyaka körül kendő, meg ne fázzon, a kendő alatt kis szőrpihék. Így lefedve nem csiklandozza őket az álom, az élet. A többi paplan alatt, a test körül a kályháját melegítő hőtakaró.

Föl, le, föl, le. Nézték, ahogy emelkedik a mellkas, tágul és ös-szeszűkül az orrlyuk, megy minden, ahogy mennie kell. Aztán, lejárhadt az idő, távolodni kezdett az a valóság, egyre fogyott a fény. Elmosódott előttem az ágy, s mielőtt visszatértem volna, ide, ahová mindenki tartozik, annyit láttam még, hogy fölriad, és nem érti, hol van, és miért egyedül.

Léptek. Vidáman füttyültem, a kezemet zsebre téve. Csak az fájt egy kicsit, hogy leesett a kalapom. Kopaszodom egy kicsit, ugyanis. Nem nagyon, és csak a homlokom két oldalán, mégis hiányzott a kalap. Láttam is, hol volt, ott feküdt bambán a fejemtől alig másfél méternyire, lejjebb a dombon. Nem vettem föl, akartam, de elzsibbadt a kezem, ahogy nyújtóztam. Inkább zsebre tettem hát, a kezemet, nem a kalapot.

Jobb is volt így, nem lengtem ki annyira. A lábam is fájt, bizony, a lábamnál fogva kötött föl a fára, úgy-hogy ahogy nyújtóztam, csak jobban megszorult a bokám körül a zsinór. Ezért döntöttem úgy, hogy amíg lehet, inkább jól érzem magam és füttyülök. Ez felvidított, régi, gyerekkori dalok jutottak eszembe, remekül szórakoztam.

De egy idő után lépteiket hallottam. Szerintem nem azért, mert lába volt, hanem mert nem tudtam más-

hogyan elképzelni, hogy jön. Ez persze nem bizonyított. Nem is baj egyébként, engem legalábbis nem zavar.

Megragadott, és úgy, ahogy voltam, fejfelé, lefelé, leemelt a fáról. Na most hova visz, gondoltam, amilyen nagy fantáziája van, keres egy másik dombot, azon egy másik fát, és most meg arra köt föl. Ki is nevettem, milyen ostoba.

De nem ez történt. Elvitt ugyan, hogy hogyan, ne is kérdezzék, nem tudhatom, egy másik dombhoz, de most már nem volt fa, csak egy téglalapforma gödör a földbe ásva. Unalmas, ennél jobb is eszedbe juthatott volna, akartam mondani neki, de betapasztotta a számát, aztán alaposan megkötözött. Egy pillanat múlva már repültem. Jól meglóditott, egyenesen a gödörbe érkeztem. Próbáltam rúgkapálni, fickándozni, bevettem a hernyómozgást is, amit még gyerekfejjel kísérleteztem ki, de nem tudtam megmozdulni.

Felnéztem. A gödör mellett ismerős arcokat láttam, egy anyát, egy apát és számos bűntársukat. Aztán csiklandozni kezdett valami, láttam is, mi, apró földdarabok hullottak rám, na, ez legalább jó móka volt.

Azóta viszont elég unalmas itt. Nem látok, nem hallok semmit, semmivel sem tudok játszani. Nem tudok jobbat, várok. Hátha végül mégiscsak történik valami.

Szélrózsa. Öregasszony állt a kapu előtt, összegörnyedve. Úgy hetven-hetvenöt lehetett, nehéz megmondani, nem látszott az arca. A kezébe temette, állt. Néha megrázkódott, olyankor hangot is hallatott, zihált, a kezén meg könnyek folytak végig, le a könyökéig, ott nagy cseppekbe gyűltek, megnyúltak, aztán irány a mélység.

Egy idő múlva fiatalember lépett ki a kapun, finoman megfogta az öregasszony könyökét. Közelebb hajolt hozzá, súgott neki valamit. Az öregasszony görcsbe rándult, aztán nagy sóhajjal elindult. A fiatalember a karjánál fogva vezette. Néhány lépést mentek csak, az autóig. A fiatalember kinyitotta az egyik ajtót, az öregasszony beült. A fiatalember átment a másik oldalra, be a volán mögé. Ahogy beindította a motort, a kocsi hátulján felkúszott az antenna, rajta egy fekete szalag. Belekapott a szél, és az antennára kötött csomó rózsaszírommá változott, a szalag az antennára csavarodott; a szár. Tövis, az nem volt. Az autó elindult, gyorsult, a rózsát ide-oda fújta a szél.

Felújítva. Fúrtak, faragtak a szomszédék. Szereltek szép új szekrényt a fal mellé, elé jött a jázminszőnyeg, mellé a nemes vonalvezetésű franciágy, amin majd, na de ilyet mégsem illik papírra (képernyőre) vetni, új radiátor, tört fehér, hogy ne csillogjon rajta olyan nagyon a napfény. Borzasztó, amikor úgy vakít.

A fürdőszobába zuhanyfülke került, a katalógusból nagy gonddal kiválasztott mosdó, csaptelep, a szomszéd kis helyiségbe hátsó kivezetésű, mélyöblítéses vécé. A csodás csempére fenyő fürdőszobai szekrény, olyan kis aranyos lámpákkal, borotválkozó, pattanást kinyomni ideális.

Elemekből saját kezűleg összeszerelt konyhaszekrény, világos bükk, hogy a sötétbordó csempe szép kontrasztos legyen. Új hűtő, gáztűzhely, csendes, esztétikus szagelszívó. A legjobb háztartás is étel-szagú olykor.

Amikor ez mind megvolt, a szomszédék felszálltak a villamosra, az alatt meg leszakadt a híd. Szomorú.

De Profundis

létsötét éjszaka volt.
az ablakon túlról a hold
arcomra szórta a letűnt nap megtört
fényét.
egy pillanatra elszédített a mélység,
de
hamar feleszméltem;
behúztam a függönyt és
néztem tovább a tévét.

Fekete, fehér. Az egész azért volt, mert untam már a feketét. Mindenkin fekete nadrág vagy szoknya, és fekete kabát. Indiában, ha jól emlékszem, jól meg lettek volna löve, nem ment volna a nagy fekete gyászolás. De itt, itt ez volt a haláldívat.

Néztem őket, egyik szomorúbb volt, mint a másik, de legalábbis álmos – elég korán volt a temetés, és hát sokukat messziről hívott ide a mély megrendüléssel átítatott őszinte gyász, nem lustálkodhattak kedvükre, mint én itt, a koporsómban.

Talán a kialvatlanság tette, hogy nem nagyon gondolkodtak reggel, vajon mit is vehetnének föl, persze biztos nem is mindenkinek volt miből válogatni, de ez nem tartozik rám. Csak azt tudom, hogy unalmas egy fekete banda volt.

Bolyhos, fekete pulóverűj, műszálas, fényes, fekete blúzgallér, fekete pamutsál, fekete selyemkendő, fekete sapka látszott mindenütt a fekete kabátok alatt, fölött, résein, nyakán.

Már azt hittem, semmi jó nem történhet, amikor egy ismeretlen fekete kabátú nyúlt fölém, az ujjlyukból pedig előcsúszott egy vakítóan tiszta, gyönyörű fehér kesztyű. Áthattott az öröm, és nagy lelkesedésemben sajnos csúnya hibát követtem el: megfélemlítve az egyértelmű utasításokról, amelyeket a ceremónia

előtt kaptam, még alá is írtam egy papírt, hogy minden világos, kinyújtottam a karomat, és érzelmesen megszorítottam a fehér kesztyűben megbúvó kezét.

Erre olyan szörnyű sikoltozás támadt, mintha ezek még sose láttak volna halottat. Nem volt valami szép tőlük, igazán megérdemeltem volna egy kis megértést. És most még engem fognak megbüntetni a halotti fegyelem megsértéséért. Egyébként az az igazság, hogy nem nagyon érdekel. Csak a szépre emlékezem. Egy kis felfordulást igazán megért az a gyönyörű fehér.

Játék. Sötétedett. Néztük, ahogy lemegy a nap. Felkelt, odament a zongorához. Öreg volt, kicsit talán le is hangolták az évek, de volt még a hangjában valami igazi. Bal kezével a basszust, jobbal a dallam variációit játszotta. Énekelt.

Odamentem a szintetizátorhoz. Bedugtam a konnektorba a dugót, kiválasztottam a hangszínt, játszani kezdtem. Bal kézzel a basszust, jobbal a dallamot. Énekeltem is, bár fáradtan szólt a hangom; megöregedett, kicsit talán le is hangolták az évek. Az ablak felé fordultam, néztem, ahogy lemegy a nap.

Dombról. Egy dombon ülhettem. Csak azért gondolom, mert nagyon jól láttam mindent a környéken; a fákat, az utat, az út mellett a virágokat, egy-egy zümmögő rovarfélét, hogy mit, arról persze fogalmam sincs, biológiából sosem voltam valami erős. Láttam a gödröket is, és mellettük a földhalmokat. Sokkal jobban láttam, ez, azt hiszem, akár természetesnek is nevezhető, amikor a nap pazarolta a földre a fényét, és sokkal szebben, amikor a hold törte meg az én hely-

zetemből már láthatatlan fénysugarakat.

Szép ritmusa volt a váltakozásnak, bár nem túl bonyolult: nap, hold, nap, hold, s a többi. Illett hozzá a virágok sokkal összetettebb algoritmusa is: színesből zöldbe, zöldből semmibe, semmiből zöldbe, zöldből színesbe. A színekakofónia határát súrolta, amikor feltűntek a fekete kis pontok is az úton, szigorúan egyik a másik után.

A pontok vagy nőttek, vagy közeledtek, ahogy telt-múlt az idő. Azért gondolom, hogy inkább közeledtek, mert amit először pontnak láttam, az lassan vonal lett, aztán a vonal alja kettévált, két láb alakú, lépegető, csoszogó vonalvéggé változott. Oldalt két kar tűnt elő, az egyik alatt mindig egy görcsös bot, rajta egy még görcsösebb kéz. Persze az is lehet, hogy közeledés közben növekedtek is, ezt nehéz volna további ismeretek híján cáfolni.

Sokszor szomorú voltam, mert a közeli vagy nagy, vagy közeli és nagy alakok mind ráncos, komor ábrázat mögé bújtak, a hátuk hajlott volt, a szemük fénytelen. Nagyon szerettem volna tudni, ki tudja, miért, hogy a kis pontok, amikor még túl messze vannak, vagy túl messze vagyok, már ráncos, megtört alakok-e, vagy épp ellenkezőleg, árad-e még mosolyukból a csak később odavesző öntudat és remény.

Voltak persze vidám pillanatok is. Ritka, de szép élmény volt, amikor a nap és a hold furcsa játéka sötétséget vagy baljós fényviszonyokat eredményezett, ilyenkor a pontok, vagy ráncosok, attól függően, hogy hol tartottak éppen, megtorpantak, ijedten ide-oda forgatták a fejüket. Amikor az arcukat is láttam, rémület ült ki rájuk.

Gyakrabban fordult elő az a még szórakoztatóbb változat, amikor, vagy

mert túl sötét volt, vagy egyszerűen mert túl fáradtak voltak, hasra estek a kisebb-nagyobb alakok. Azok, akiknek láttam az arcát, ilyenkor még komorabbak lettek, néha sírtak, megmakacsolták magukat, de olyankor is továbbmentek ám, akaratok ellenére is. Még olyan is volt, nem is egy, őszintén szólva, aki egy-egy nagyobbacska huppanás után letért az útról, és a fákhöz ment játszani. Ezek a ruhájuk derekáról letekert kis kötélrúddal egy egészséges faághoz rögzítették magukat, aztán vidáman himbálóztak, amíg valami ismeretlen erő el nem repítette őket a gödrökig.

Mert a gödrökig mindenki eljutott. Mikor odaértek, egy földhalomhoz léptek, és a mellette lévő gödörre kaparták a földet, azután elegyengették, elsimították. Ezután ki lemondón, engedelmesen, ki lázadozva, de elkerülhetetlenül belefeküdt egy szomszédos gödörbe és várt. Amikor a következő pontból született ráncos megérkezett, betemette földdel az adott gödört, majd ő is belefeküdt egy másikba.

Gyönyörű körforgás volt, engem legalábbis elszórakoztatott. Persze ha rajtam múlik, azt hiszem, színesítenem volna kicsit rajta, esetleg szólhatott volna zene, vagy átugorhattak volna a kis vándorok néhány tüzes hullahoppkarikán, esetleg táncolhattak volna valamit a gödörbe fekvés előtt. De végül is mindegy, így is láttam mindent. Nekem ennyi volt a dolgom; megfigyelni őket. Jó helyen ültem, nem unatkoztam, mást most már igazán nem várhatok.

Hogy miért nem hiszek magamban, kérdezték. Érdekes, a talajt nem hibáztatja senki. Kinőttem. Temető szélén hervadt, fekete rózsza; én.

Egész éven át folyamatosan közöltük a Cédrus Alapítvány pályázatára beküldött pályamunkákat, melyeknek különösen a prózafelhozatala volt változatos, olyannyira, hogy a beküldött terjedelmesebb kéziratok közül néhánynak a könyvbeli kiadására is érdemesnek láttuk vállalkozni. Füzetünkben tíz változatos hangszerelésű kisprózát gyűjtöttünk egybe. Szerzőik szabadon és nyitott szemmel csatagolnak a magyar próza hagyományos látásmódjára

oly jellegzetes háromszögelési pontok: a mindennapi lidércnyomások fénykép élességű leképezése, a bizarrságig vitt lélektani rejtélyek borzolója és a felhőjáró, tündéri kedély játékos csapongása közt, méghozzá a hangvételben olyasféle érzékenységgel, amelynek egykoron, a borghesi labirintusok forrásvidékén Edgar Allan Poe volt egyik első mestere, de amely a valóság vad túlzásait novelláiban visszaadó Móricz Zsigmondtól sem idegen.

Napkút Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon/fax: (1) 225-3474
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős szerkesztő: Szondi György
Szerkesztő: Bognár Antal
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence